Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 15 גראשען — היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 171 | Łódź, Niedziela, 24 lipca 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאדז, זונטאג, כ׳ תמוז תרצ״ב | № 171

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

אורטייל איבער דער בערלינער רעגירונג

ווערט ארויסגעטראגען ווערט היינט אדער מארגען

נעכטען האט דער העכסטער מלוכה־טריבונאל אין לייפציג בעטראכט די אנקלאגע פון פרייסען, בייערן און באדען

לייפציג, 23 (ספ.) 10 א זייגער פאר־מיטאג האט דער העכסטער מלוכה־טריבונאל אין לייפציג בעטראכט די אנקלאגע געגען דער בער־לינער פאן פאפען־רעגירונג צוליב די אויסערגע־וועהנליכע פעראררדנונגען, וואס זענען אדורכגע־פיהרט געווארען אין פרייסען.

די אנקלאגע האבען אונטערשטיצט פארשטע־הער פון פרייסען, בייערן און באדען.

די פארשטעהער פון פרייסען האבען פערלאנגט אפצושטעלען אין זיין אמט דעם נאמינירטען קאמיסאר פאר פרייסען ביז דער טריבונאל וועט ארויס טראגען דעם אורטייל.

דער מלוכה־סעקרעטאר פון פרייסישען אינערן־מיניסטעריום האט אפגעגעבען א שריפטליכע ער־קלערונג, אין וועלכע ער לייקענט, אז ער זאל האבען געדראהט צו ארעסטירען די דייטשע רייכס־רעגירונג און אז זאל האבען געשטאנען אין קאנ־טאקט מיט די קאמוניסטען.

דער ריכטער שמידט האט פארגעלעזען די פער־ארדנונג פון מלוכה־פרעזידענט צו בעשטימען א קאמיסאר פאר פרייסען. האט אויך בעקענט די ריכטער מיט די טענות פון די אנקלאגער. און אנגעוויזען, אז די דערמאנטע פעראררדנונג שטעהט אין סתירה צום ארט. 24 פון דער קאנסטיטוציע.

נאכדעם האבען די פארשטעהער פון ביידע צדדים געהאלטען שארפע רעדעס און וועלכע זיי האבען פערטיידיגט זייערע שטאנדפונקטען.

די זיצונג האט זיך געענדיגט שפעט אין אוועבד.

דער אורטייל וועט ארויסגעטראגען ווערען היינט זונטאג, אדער מארגען מאנטאג.

פאר׳ן בנין פון געריכט זענען געשטאנען טוי־זענדער מענשען, וועלכע האבען זיך געוואלט אריינ־קריגען אין געריכטס־זאל. פאליציי, האט דעם עולם פונאנדערגעטריבען און דאביי זענען מעהרערע פער־זאן ארעסטירט געווארען.

ארעסטען

בערלין, 23 (ספ.)

מען האט ארעסטירט דעם געוועזענעם בער־לינער פאליציי־קאמענדאנט פולק. היימאנסבערג, דעם פאליציי־מאיאר ענקע און רייכסבאנער־מיט־גליד קארלבערג. דער אפיציעלער קאמוניקאט ווע־גען ארעסט זאגט, אז מען איז אלע דריי חושד אין האנדלונגען פון 20 יולי. אונטער א שטארקער עסקארטע האט מען די ארעסטירטע אפגעפיהרטע אין דער מיליטערישער טורמע אין מאאביט.

בערלין, 23 (ספ.)

דער מיליטערישער דיקטאטאר פון בערלין און פון דער בראנדענבורגער פראווינץ גענעראל רונד־שטעט האט אפגעשטעלט אויף 4 טעג די צייטונג „8 אור אוועגדבלאט" פאר׳ן אפדרוקן א קאריקאטור פון פאן פאפען.

בעשטראפען פאר רופען צו גענ. שטרייק

בערלין, 23 (ספ.)

דער מיליטערישער דיקטאטאר גענעראל רונד־שטעט האט אויך א בריף צו די פאליציי־פרעזידענטען פון בערלין און פון דער בראנדענבורגער פראווינץ געמאלדען אז מען זאל ווי צום שטרענגסטען בע־שטראפען פאר רופען און אגיטירען צו א גענעראל־שטרייק.

ווירטעמבערג פראטעסטירט

בערלין, 23 (ספ.)

דער פרעזידענט פון דער פראווינץ ווירטעמ־בערג ד״ר באלץ האט געהאלטען א שארפע רעדע געגען דער צענטראלער רעגירונג. ער האט געזאגט אז דאס דייטשע פאלק ווערט געשטויסען צו א

(ווייטער זעה 3־טע זייט)

די נייע לייטער פון די פרייסישע מיניסטעריומס

אויבען, פון רעכטס: שלייכער – פינאנץ־מיניסטעריום, מוזעהל – לאנדווירטשאפט־מיניסטעריום, ד״ר ערנסט – האנדעלס־מיניסטעריום.
אונטען, פון רעכטס: ד״ר שיידט – קאמוניקאציע־מיניסטעריום, ד״ר העלשער – יוסטיץ מיני־סטעריום, ד״ר לאמערס – בילדונגס־מיניסטעריום.

ד״ר בראכט

דער ניי קאמיסארישער אינערן־מיניסטער פאר פרייסען

פארק „העלענאוו" — טראמווייען 8, 4.

דינסטאג, דעם 26 יולי 30 8 אוועגד
פאר׳ן אפפאהר נאך אויסלאנד וועט אויפטרעטען מיט א

אפשידס־קאנצערט

דער וועלט־בעריהמטער אויבער־קאנטאר פון דער ווארשאווער סינאגאגע

ה׳ משה קוסעוויצקי

דאס פראגראם בעשטעהט פון רעליגיעזע תפלות, יודישע פאלקס־לידער און אפערן־אריעס פון זיין נייעסטען רעפערטואר און קומט פאר מיט דער בעטייליגונג פון

פילהארמאנישען ארקעסטער. ● ביים קלאוויר: פר. ליכטערמאן־דאווידאוויטש. ● אלע פלעצער צום פרייז פון 1.10 זל.

בילעטען־פארפצרקויף: זאלמאנאוויטש, פעטריק. 12; ווייגבערג, נאוואמיעסקא 30 (קאנדיטארייע); קאטעק, פעטריק. 294 (קאנדיטארייע); חישינסקי, גלובנא 62 (קאנדיטארייע); סקורא, 6־שערפינג 1 (מלעטשארניע) און אין קאסע פון העלענאוו

פארק „העלענאוו" — טראמווייען 8, 4.

ציוניסטישע ארגאניזאציע אין לאדז.

היינט, זונטאג, כ׳ תמוז, צוליב דער 28־טער יאהרצייט פון

בנימין זאב ב״ר יעקב ד״ר טעאדאר הערצל ז״ל

קומט פאר: 11 א זייגער פריה א פייערליכע הזכרה אין דער סינאגאגע אויף אלעיא קאשטשיושקי. 9 אוועגד אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (שרודמיעסקא 29) פערזאמלונג געווידמעט דעם אנדענקען פון ד״ר הערצל ווי אויך דעם 10־יעהריגען געדענק־טאג פון דער בעשטעטיגונג פון ארץ־ישראל־מאנדאט דורך דעם פעלקער־בונד.

רעדעס וועלען האלטען: דעפ. ד״ר ראזענבלאט, אינזש. י. זשעלינסקי.

אריינגאנג פריי!

4464

פערלוירען געווארען

א נאכנאהמע פון עקספ. „יעלין און רודאמין" אויף 845 זלאטעס, אויך א טשעק אויף 400 זלאטעס אויף Bank Chrześcjański Kupców i Przemysłowców. אלע בעווארענישען זענען געמאכט געווארען.

דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען אבצוגעבען

געגען בעלוינונג

אין דער פירמע „רזשעפעוויץ און מאנצקי" פאמארסקא 77, טעלעפאן 13182.

4461

פאר מאגענליידנדע

ראבארבער־וויין

פיפסין־וויין

איז פרימא קוואליטעט

צו בעקומען אין דער ווייןהאנדלונג פון

E. SZYKIER

Północna 1, tel. 107-84

מאָרגען ווערט אונטערגעשריבן

דער פויליש-סאָוויעטישער נישט-אנגרייפס-אָפמאַך

וואַרשאַ, 23. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט). מאָרגען ווערט ענטגילטיג אונטערגעשריבן דער אָפמאַך צווישען פוילען און די סאָוויעטען וועגען נישט אָנגרייפען.

א סקאַנדאַל אויף דער זיצונג

פון דער אינטערנאַציאָנאַלער פאַרלאַמענטאַרישער אוניע

גענף, 23 (ספ. טעל.) בעת'ן פלענום פון דער אינטערנאַציאָנאַלער פאַרלאַמענטאַרישער אוניע איז געקומען צו א גרויסער אוואַנטורע צווישען די פראַנצויזישע און איטאַליענישע דעלעגאַטע.

דער איטאַליענישער דעלעגאַט קאָסטאַמאַניא האָט געהאַלטען א רעדע וועגען אינטערנאַציאָנאַלע רעכט. ער האָט צווישען אַנדערן געזאָגט:

– מען דאַרף זאָרגען, אַז גערעכטיגקייט זאָל הערשען אויף דער וועלט. ער האָט דערביי געמאַכט בעמערקונגען וועגען די קאָלאָניאַלע אינטערעסען פון איטאַליען און וועגען דער רעוויזיע פון די טראַקטאַטען.

בעת דער פאַשיסטישער דעלעגאַט האָט געהאַלטען זיין צביעותדיגע רעדע וועגען גערעכטיגקייטען האָט זיך געמערקט א דענערווירטקייט ביי א טייל דעלעגאַטען. ווען ער האָט געהאַלטען ביים סוף, האָט אויסגעשריען דער פראַנצויזישער דעלעגאַט סאָציאַליסט רענאָדעל.

– כדי עס זאָל זיין גערעכטיגקייט, מוז קודם כל הערשען פרייהייט! זאָל לעבען די פרייהייט!—

עס איז געוואָרן א מהומה. רענאָדעל האָט דעמאָלסט אויסגערופען:

אין איטאַליען איז נישטאָ קיין פאַרלאַמענט. די פאָרשטעהער פון איטאַליען זענען נישט קיין פרייע מענשען, זיי האָבען דעריבער נישט וואָס צו טון אין דער אינטערנאַציאָנאַלער פאַרלאַמענטאַרישער אוניע!

אלע דעלעגאַטען האָבען זיך א הויב געטון פון די ערטער. די איטאַליענישע דעלעגאַטען האָבען זיך געוואָרפען מיט אויפגעהויבענע פויסטען צו רענאָדעל'ן.

רענאָדעל האָט דעמאָלסט הויך געשריגען צו די איטאַליענער:

– אייער שעף האָט געהייסען דערמאָרדען מאַטעאָטי'ן! נידער מיט'ן פאַשיזם!

די איטאַליענישע דעלעגאַטען האָבען זיך געוואָרפען שלאָגען רענאָדעל'ן. עס איז געוואָרען א שטורם אין זאַל. אַנדערע דעלעגאַטען האָבען זיי פונאַנדערגעריסען און נישט דערלאָזט צו א געשלעג.

עס איז געוואָרען אביסעל רוהיגער. דער פאָרזיצער פון דער איטאַליענישער דעלעגאַציע סאַן-מאַרטינאַ, האָט געפאָדערט, אַז רענאָדעל זאָל איבערבעטען די איטאַליענער. רענאָדעל איז אויפגעשטאַנען און געזאָגט:

– „פאַרשטייט זיך, אַז עס פעלט מיר גאָרנישט אייך איבערצובעטען"...

אין דעם מאָמענט איז אין זאַל ווידער געוואָרען א מהומה. דער פאָרזיצער האָט איבערגעריסען די זיצונג און פאָראָרדענט א בעראַטונג וועגען דעם, ווי אזוי צו ליקווידירען דעם אינצידענט. די איטאַליענער דראָהען, אַז זיי וועלען פאַרלאָזען די אינטערנאַציאָנאַלע פאַרלאַמענטאַרישע אוניע.

געשלעג צווישען פויערים

פויערים בעפאַלען פאָליציאַנטען

ראַדאָם, 23 (טעל.) אין דאָרף גאַיענטשיצע איז געקומען צו א צוזאַמענשטויס צווישען 200 פויערים צוליב א שטח ערד, וואָס דאָס געריכט האָט צוגעשפּרּאָכען צו א טייל פון דער-גרופּע. אינ'ם געשלעג זענען 20 פויערים פאַרוואונדעט געוואָרען. פאָליציי האָט ליקווידירט דאָס געשלעג און אַרעסטירט עטליכע פויערים.

קאָלאָ. 23. (טעל.) אין דאָרף טשעטנאַוו מאַלי זענען העכער 100 פויערים בעפאַלען פאָליציאַנטען, וועלכע האָבען זיי געשטערט צו גנב'ענען האָלץ אין וואַלד.

די שולדיגע פויערים זענען אַרעסטירט געוואָרען.

אַרעסטירט 1000 דרוקער צוליב א טעות

וואַרשאַ, 23 (טעלעפאָניש) דער דרוקער-פאַראיין האָט נעכטען איינגעאָרדענט א אויספלוג מיט דער ווייסעל קיין מאָאַטשין. אינ'ם אויספלוג האָבען זיך בעטייליגט 1000 דרוקער - אַרבייטער. פּלוצים איז אָנגעקומען פאָליציי און אַלעמען אַרעסטירט.

אויף אַנ'אינטערווענץ פון דרוקער - פאַראיין זענען אַלע אַרעסטירטע בעפרייט געוואָרען. דער אַרעסט איז פאָרגעקומען צוליב א טעות. די פאָליציי האָט געהאַט א ידיעה, אַז עס קומט פאָר א קאָמוניסטישער אויספלוג, וואָס האָט זיך אָבער אַרויסגעוויזען פאַר נישט אמת.

העלענאַוו — בעקאַנטמאַכונג. — העלענאַוו

הייניט, זונטאָג, ד. 24 יולי 2 א זייגער נאָכמיטאָג, קומט פאָר ד

גאָרטען-פערוויילונג

לטובת דעם בית-יתומים זגערזשער 40

מיט א זעהר אינהאַלטסרייכען פּראָגראַם

פאַרבונדען מיט נאָך נישט געוועזענע אַטראַקציעס.

די פאַרקויפטע בילעטען פון 17-טען יולי ד. י. זענען ווייטער גילטיג.

די יודישע געזעלש. פאַר לאַנדקענטשאַפט אין פוילען, אָפּט. אין לאָדז

אָרדענט איין פאָלגענדע אויספלוגען:

זונטאָג, ד. 24-טן ד. ח. נאָך זשאַקאָוויץ און טוואַרשעאַנעק

אָנפיהרער: ח. זילבערשטיין.

זונטאָג, דעם 31. ד. ח. ביז'ן 10/VIII (מיט'ן סטאַטעק)

מיט'ן ווייסעל צום באַלטישן ים

אָנפיהרער: דירעקטאָר נאַכומאָוו און גרינפעלד.

ס'ווערען בעזוכט: וואַרשאַ, פלאָצק, וולאָצלאַוועק, ציעכאָצינעק, טאָרן, דאַנציג צאָפּאָט, גדיניע, העל און ווערט פאַרענדיגט מיט א 3-טאָג-אַפרוה אין דער אייגענער קאָלאָניע פון דער לאָדזער י.ג.פ.ל. אין קאַרוויע אויפ'ן באַלטיק.

דער אויספלוג האָט אַרויסגערופען גרויס פאַראינטערעסירונג, ווייל ער גיט די מעגליכקייט פאַר ביליג געלד צו בעקענען גרינדליך די אַלע אויבענדערמאָנטע שטעט, וועלכע וועלען בעזוכט ווערען אונטער דער לייטונג פון אָרטיגע בעוואוסטע וועג-פיהרער, וועלכע קענען גוט די אינטערעסאַנטע און בעלעהרענדע מערקווירדיגקייטען, מוזעאומס, הייליגטימער, מאָנומענטען א.א.וו. פון די שטעט. דער אויספלוג קומט פאָר ביי זעהר גוטע בעקוועמליכקייטן און די אָנטיילנעהמער זענען פאַרזאָרגט מיט זעמל. בעקעסטיגונג, נאַכטלעגער א.א.וו.

דער לעצטער טערמין פון איינשרייבען זיך אַלס אָנטיילנעהמער פון אויספלוג „מיט דער ווייסעל צום ים" איז מאָנטאָג, ד. 25. ד.ח.

א חוץ דעם זענען טעטיג פאָלגענדע אייגענע קאָלאָניעס פון דער יודישער געזעלשאַפט פאַר לאַנדקענטשאַפט

אין: 1) קאַרוויע אויפ'ן באַלטישען ים.
2) זאַקאָפּאַנע יאַשטשעראָווקע.
3) קאַזימיעזש אויף דער ווייסעל.
4) אורלע, ביי וואַרשאַ.

אויף וועלכע ס'נעהמט אָן איינשרייבונגען דער סעקרעטאַריאַט פון דער לאָדזער אָפּט. פון י.ג.פ.ל.

אינפאָרמאַציעס ערטיילט דער סעקרעטאַריאַט פון דער יידישער געז. פאַר לאַנד-קענטשאַפט אין פוילן, אָפּט. אין לאָדז, וואָלטשאַנסקא 35, טעלעפאָן 53-121 טעגליך פון 20-22 אָוונט א חוץ שבת און זונטאָג.

נ"ע דירעקטאָר איזידאָר זאַנד

מיטגליד פון אונזער פאַראיין און אויך פון רעוויזיאָנס קאָמיסיע איז געשטאָרבען דעם 21/7 1932.

די לויה קומט פאָר פון טהרה-הויז הײנט, זונטאָג, ד. 24/7, 3 נאָכמ.

וועגען וואָס עס בעט אַלע איהרע מיטגלידער אָפּצוגעבען דעם נפטר דעם לעצטען כבוד

געגענזייטיגע פאַרזיכערונגס-געזעלשאַפט פאַר טויט-פאַל ר"ל

ביי חסד-של-אמת ומנחמי אבלים לאָדז. 4467

סטאַרשי פעלדשער

M. Lederman

פילסודסקיעגאָ 27, טעל. 226-09

געוו. פעלדשער פון דער אוניווערזיטעט-קליניק אין וואַרשאַ ביים שפּיטאָל Dzieciątka Jezus

טעטיגער פעלדשער פון דער געזונדהייט - אָפּטיילונג ביים לאָדזער מאַגיסטראַט, 4455

נעמט אָן פון 8–11 פאַרמ. און פון 3–6 נאָכמ.

רעשטען

לאָדז, נאַוואָמיעסקאַ 5

פראָנט, 2-טער שטאָק

פערשידענע קאָמגאַרנס, ביליצער, טאָמאַשאָווער און לאָדזער

אויף אַנציגער און פאַלטענס

ווי אויך די מאָדערנסטע דאַמען-שטאָפען אויף פאַלטנס און קאָסטיומען

מיט 30% בילליגער

קומט און איבערצייגט אייך, ביי

SZCZĘŚLIWY

געדענקט נאָר

אין פראָנט, II שטאָק

צ'יטשעק

מאַר

נאַטורמישע אנשטאַלטען דרוקערייען און פערלאַגען עמפּפעהלט

די איינציגע יודישע צינקאָגראַפיע אין לאָדז

מ. ציטריקאָווער

104

טעל.: 241-24

„געצלקס"

ווערקשטעל

פון שירמס

און שפּאַציר-שטעקענס

ס. פייגענבוים,

לאָדז, נאַרוטאָוויטשאַ 19

עמפּפעהלט אין א רייכען אויסוואַהל פון קאָלירטע דאַמען- און מענער-שירמס און שטעקנס צו קאָנקורענץ-פרייזען.

נעמט אָן אַלערליי רעפּאַראַטורן פון שירמס און שטעקנס

דאַנקזאַגונג.

דערמיט דריקען מיר אויס אונזער האַרציגסטען דאַנק אונזערע חשוב'ע פריינד און שותפים

ה"ה שלמה בערלינסקי

און פייוועל ראָזענמוטער מיט זיין פרוי צעשאַ, ווי אויך די פרל. לאַניאַ מאַרקאָוויטש, פרל. בלומאַ גרינשמאַן פאַר זייער העפליכע און טיכטיגע מיטאַרבייט אויף אונזער פערלאָבונג.

מיט אכטונג

מאַניאַ קרושעל, לעאָן בידערמאַן.

דאָס ניי-ערעפענטע

אָרטאָדאָקסישע 7-קלאַס. לעהר-אַנשטאַלט

„בית דוד"

פון בעוואוסטן לאַנגיעריגען פּראַקטיצירטען מלמד און פּעדאַגאָג

דוד פוקס

לאָדז, גדאַנסקאַ (דלוגאַ) 87

טיילט מיט, אַז ס'ווערען שוין אָנגענומען איינשרייבונגען פון תלמידים אויפ'ן שול-יאָהר 1932-33 אין אַלע מחלקות. עס ווערט אָנגאַזשירט די טיכטיגסטע פּעדאַגאָגישע קרעפטען סיי אין למודי-קדש סיי אין למודי-חול.

„בית דוד" ווערט איינגעאָרדענט אין א ערשטקלאַסיגן מוסטער-האַפטען איינגעריכטעטען היגיענישען לאָקאַל, וועלכער געפינט זיך אין א בעזונדער בנין אין דער מיט פון א פּראַכטפולען גאָרטען.

„בית דוד" ווערט אָנגעפיהרט דורך דעם לאַנגיעהריגען בעוואוסטען פּראַקטיצירטען ערציהער און קינדער-פריינד, וועלכער האָט זיך מיט זיין אייגענאַרטיגע פאַכמענישע פעהיגקייטען ערוואָרבען אין אונזער שטאָט פיל טויזענדער סימפּאַטיקער און אָנהענגער.

„בית דוד" וועט מיט זיין סדר הלמוד און אופן פון ערציהונג געבען דעם קינד א פולשטענדיגען תכלית אין למודי קדש ווי אויך א פולשטענדיגען 7 קלאַסיגען קורס אין למודי חול אזוי, אַז די תלמידים וועלען זיין בעז"ה י"י לשמים ולבריות.

איינשרייבונגען קומען פאָר טעגליך פון 10–1 פאַרמיטאָג און פון 4–9 אָוועד אין דער קאַנצעלאַריע פון „בית דוד" גדאַנסקאַ (דלוגאַ) נומ' 87.

די לייטונג.

4162

בעמ.: צופאָהר-טראַמוואַיען 5, 6, 8, 9 און 17.

פאַר גאָלד,

בריליאַנטן

בּיזשוטעריע און לאָמבאַרד-קוויטעס

צאָהלט די העכסטע פרייזן

איזידאָר פיאַלקאַ

פּיעטריקאָווער 7. 5208

Dr. med.

D. ROZENCWAJG

האָט זיך איבערצויגען אויף

16 Narutowicza 16

(Piłsudskiego 76)

Telefon 128-74.

נעהמט אָן פון 9–10 פריה און פון 6–7 אָוונד.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

זונטאג
ו כ
24
תמוז תרצ"ב

יולי
זון-אויפגאנג 3.41
זון-אונטערגאנג 7.43

פון האנדעלס-געריכט

פירמע „לייבוש שפירא" בעט א „נאדזור".—קינא-טעאטער „לונא" פערעפענטליכט א אופאדלאשטש

אויף דער נעכטיגער זיצונג, האט דאס האנדעלס-געריכט פערעפענטליכט אנ'אופאדלאשטש דעצ בעזיצער פון קינא-טעאטער „לונא"-יוזעף מאשיצקי.

דער טערמין פון צייטווייליגער פערעפענטליכען דעם אופאדלאשטש, איז בעשטימט געווארען אויפן 22-טען יולי 1932.

* * *

אויף דער זעלבער זיצונג, איז בעטראכט געווארען די ביטע פון דער „אקצ. געז. דאבּ-ושינקא", אין וועלכער זי בעט צו פערעפענטליכען אנ'אופאדלאשטש דער טעקסטיל-פירמע יצחק אדלער פון פאביאניץ (ווארשאווסקא 31) פערקויף-שטעל אין לאדז, אויף פעטריקאווער 42.

נאכן בעקענען זיך מיט די פרעטענזיעס, האט דאס געריכט די ביטע פון דער פירמע „דאבּושינ-קא" אפגעווארפען.

* * *

די פירמע „לייבוש שפירא", פון זאוואדזקא 6, וועלכער פיהרט א מאנופאקטור-געשעפט אויף פעטריקאווער 31, און א מעכאנישע וועבעריי אויף שיענקיעוויטשא 113 האט זיך געווענדעט צום גע-ריכט מיט א ביטע וועגן א „נאדזור" אויף 3 חדשים.

די פירמע עקזיסטירט זייטן יאהר 1904. לויטן בייגעלעגטען בילאנס אויפן 15-טען יולי, איז צו זעהען, אז די פירמע האט אלע מעגליכקייטען צו בעפרידיגען די קרעדיטארען. צוליבן קריזיס, איז אבער די פירמע ביים איצטיגען מאמענט נישט אומשטאנד נאכצוקומען איהרע פערפליכ-טונגען.

די ביטע וועט בעטראכט ווערען אויף איינע פון די נאהענטסטע זיצונגען פון האנדעלס-געריכט.

לאדזער קראנקען-קאסע האט אהן שום רעכט

גענומען העכערע פראצענטער אויף 6 מיליאן זל.

יעדער האט רעכט צו פאדערן צוריק דאס איבערגעצאהלטע געלד

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, האט דער העכסטער אדמיניסטראטיווער טריבונאל געפסקנ'ט, אז די קראנקען-קאסע דארף נעמען פאר פערלע-גענע חובות נאר 6 פראצ. יעהרליך. ד. ה. א האל-בען פראצענט א חודש, און די אלע איבערגע-צאהלטע פראצענטער דארפען צוריקגעצאהלט ווערען.

די קר. קאסע האט ווי בעוואוסט, גענומען 2 פראצ. א חודש–24 פראצ. א יאהר. ד. ה. פיער מאל מעהר, ווי ס'קומט לויטן אורטייל פון העכס-טען געריכט.

לויט אנ'אויסרעכנונג, האבען די קראנקען-קאסעס אין פוילען גענומען ביי די ארבייטס-געבער בלויז אויף די פראצענטער א סומע פון 16 מיליאן זלאטי.

לויט דער דעציזיע פון העכסטען געריכט, האט יעדער צאהלער די רעכט, זיך צו ווענדען צו דער קראנקען-קאסע, מ'זאל איהם צוריקצאהלען די סומע פון די איבערגעצאהלטע פראצענטער. אויב די קר. קאסע וועט דאס אפזאגען, דארפען זיך די צאהלער ווענדען צום געריכט.

ווי ס'אינפארמירט דער פאבריקאנטען-פעראיין, האט בלויז די לאדזער קראנקען-קאסע אהן שום רעכט גענומען פראצענטער אויף א סומע פון 5 ביז 6 מיליאן זל. א בעדייטענדע סומע פון די פראצענטער, זענען גענומען געווארען פון קליינע פאבריקאנטלעך, האנדווערקער, פאר הויז-דינער-שאפט א. ד. גל.).

ווי מיר דערוויסען זיך, זענען שוין צוויי גרויסע לאדזער פירמעס ארויסגעטרעטען צו דער קר. קאסע מיט א פרעטענזיע פון 30 ביז 40 טוי-זענד זל. יעדע.

ס'איז דערום איצט אפצווארטען, וואס די קר. קאסע וועט ענטפערען אויף די פאדערונגען פון די צוויי לאדזער פירמעס.

שארפער סכסוך צווישען דאקטוירים

אין דער קראנקען-קאסע

(2) מחמת דעם, וואס די קראנקען-קאסע צאהלט לעצטענס נישט אויס פינקטליך די דאקטוי-רים, האט זיך געשאפען אזא סיטואציע, אז די ערגער-סיטואירטע דאקטוירים זענען פערזונקען אין חובות, קאנען נישט ארויספאהרען אויף אורלויב, קאנען נישט צאהלען קיין דירה-געלד, האבען עקס-מיסיעס א.א.וו.

צוליב דער דאזיגער זאכלאגע בראטען זיך איצט די קאסע-דאקטוירים, וואס פאר א מיטלען זיי האבען אנצונעמען, כדי צו פערבעסערן זייער מצב.

די פערוואלטונג פונ'ם דאקטוירים-פעראיין האט בעשלאסען זיך ווענדען צים ארבייטס-מיני-סטעריום מיט א מעמאריאל און מיט א ביטע וועגן אנ'אינטערווענץ.

חוץ מזה וועט די טעג פארקומען אנ'אלגע-מיינע פערזאמלונג פונ'ם דאקטוירים-פערבאנד, אויף וועלכער די פערוואלטונג וועט זיך אנגעבען אין דימיסיע אלס פראטעסט נעגן דער היגער קראנקען-קאסע-מאכט, וואס פיהרט נישט אויס איהרע פער-פליכטונגען.

דער סכסוך ביי „קרושע און ענדער"

איז נאך נישט ליקווידירט

(2) נעכטען פארמיטאג איז אנגעקומען אין לאדזער ארבייטס-אינספעקטאריאט א טעלעפאנישע ידיעה פון פאביאניק, אז די פירמע „קרושע און ענדער" וועט אפהאלטען א זיצונג, אויף וועלכער זי וועט ענדגילטיג ארומרעדען די פראגע פון לינ-דערן דעם סכסוך.

דער פארשטייער פונ'ם פערבאנד „פראצא", דעפ. וואשקעוויטש האט זיך נעכטען געווענדט צום וואיעוואדען-אמט וועגן אנ'אודיענץ ביים וואיעוואדע, כדי צו בעטען וועגן אנ'אינטערווענץ פון דער מלוכה-מאכט אין דעם שטרייק.

די קאנפערענץ ביים וואיעוואדע איז בע-שטימט געווארען אויף מאנטאג.

ווען די אינטערווענץ פון דער וואיעוואודזי-טווע זאל נישט האבען קיין פעולה, וועט דעפ. וואשקעוויטש בעטען וועגען אנ'אינטערווענץ ביים ארבייטס-מיניסטעריום. דאס וואלט ערשט געקענט געשעהן מיטוואך.

PRYWATNE POGOTOWIE LEKARSKIE

TEL. 12-333 ZIELONA № 6.

Szybka pomoc lekarska.–PRZEWÓZ CHORYCH

קאנפיסקירט געשמוגעלטע

שרייב-ארטיקלען, פארבען און כעמיקאליען פון דייטשלאנד

(2) דער קאמיסאריאט פון דער גרעניץ-וואך האט לעצטענס אדורכגעפיהרט א רייהע רעוויזיעס אין די היגע פאפיר-געוועלבער און געפונען גע-שמוגעלטע פאפיר-ארטיקלען דורך דאנציג.

אזוי האט מען ביי „א. י. אסטראווסקי" גע-פונען אזעלכע ארטיקלען פאר 6000 זלאטעס. פון די רעכנונגען איז געווען צו זעהן, אז די פירמע האט אזעלכע סחורות אין משך פון די לעצטע חדשים פערקויפט פאר 26 טויזענד זלאטעס.

פאר קלענערע סומען האט מען געפונען גע-שמוגעלטע סחורות ביי: דער פירמע „זאש סקלעפ", פעטערזילגע, האמבורסקי, לוקסענבורג, זילבערג, ליפינסקי, אפענהיים, שטשעמשינסקי, פאפאווסקי, גאלדבערג, לעסמאן, מארגענשטערן, א. א. ביי וועלכע די סחורות זענען קאנפיסקירט געווארען.

אין דער פארבען-פירמע „מילער" האט מען געפונען געשמוגעלטע פארבען און כעמיקאליען פאר 13 טויזענד זלאטעס.

מען קאן זי נישט...

יענע רעדט 2 יאהר דורכ'ן ראדיא, און — מ'קאן זי נישט

(2) דאס פריילין יאדוויגא גורניצקא, וועל-כערס קול עס איז גוט בעקאנט די לאדזער ראדיא-הערער, ווייל זי איז אין משך פון 2 יאהר געווען די ספיקערין (שפרעכערין) אויף דער לאדזער ראדיא-סטאציע, האט זיך די טעג פראצעסירט אין ארבייטס-געריכט מיט'ן פ.א.פ. (פאלסקא אגענציא פובליציסטיטשנא) אין ווארשא, וועלכע האט ליק-ווידירט זיין לאדזער אפטיילונג, און זיך געמאכט נישט וויסען, אז די גורניצקא ארבייט ביי איהם.

דער פראצעס האט געדויערט גאנצע 3 שעה. און לסוף האט דאס געריכט ארויסגעטראגען א פסק אז די גורניצקא בעדארף צו בעקומען פון איהרע געוועזענע באלעבאטים אין ווארשא 2,580 זלא-טעס – ד. ה. פאר'ן לעצטען חודש גאזשע, פאר'ן אורלויב און פאר 3 חדשים קינדיגונג. חוץ מזה דארף דער פ.א.פ. בעצאהלען 180 גילדען געריכטס-הוצאות.

צוגאב-פאבאר-קאמיסיע

פאר די פאבאראווצעס פון יאהר-גאנג 1911

(א) דאנערשטאג ד. 28 און פרייטאג ד. 29-טען ד. ח. 8 פריה, הייבט אן אמטירען אין לאקאל אויף אל. קאשטשושקי 21 די צוגאב-פאבאר-קאמיסיע. צו דער קאמיסיע דארפען זיך שטעלען די פאבאראווצעס פון יאהרגאנג 1911, וואס וואוי-נען אויפן שטח פון 1. 4. 6. 7. 10. 12. 13 און 14 פאל. קאמיסאריאטען, אויב זיי האבען בעקומען אויפפאדערונגען.

אונטערשטיצונגען פאר ארבייטסלאזע

דער אונטערשטיצונגס-אמט ביים מאגיסטראט איז מודיע, אז די דרינגענדע אונטערשטיצונגען פאר ארבייטסלאזע פאר'ן חודש יולי, הויבט מען אן אויסצוצאהלען מאנטאג, דעם 25-טען יולי, לויט פאלגענדען סדר:

מאנטאג, דעם 25-טען יולי:

A B C D E F G H I J K L Ł

דינסטאג, דעם 26-טען יולי:

M N O P R S T U W Z Ż

וואיעוואודזטווע מבטל געמאכט

דעם בעשלוס פון שטאט-ראט וועגען ד"ר וויעלינסקי

כידוע, איז דער לאדזער וויצע-פרעזירענט, ד"ר ע. וויעלינסקי דעם 16 יוני ד. י. אויסגע-שלאסען געווארען דורכ'ן שטאט-ראט און ס'איז איהם דורך דעם אפגענומען געווארען די וויצע-פרעזידענטור – פאר'ן פערשפרייטען רכילות געגען די לאווניקעס קוק און איורעבסקי.

דערויף האט דער ד"ר וויעלינסקי אריינגע-טראגען אנ'אנקלאגע אין וואיעוואדן-אמט, וועלכער האט דעם 20 ד. ח. דעם ענין בעטראכט און דעם בעשלוס פון שטאט-ראט סקאסירט, אנווייזענדיג, אז דער שטאט-ראט האט נישט געהאט קיין גרונד צו קוואליפיצירען די האנדלונג פון ד"ר וויעלינסקי אלס שענדליכע.

אמטליכעס

(2) נעכטען איז צוריקגעקומען פון אורלויב און איבערגענומען זיין אמט דער לייטער פון 3-טען קאמיסאריאט, געהילפס-קאמיסאר, וויקטאר וואלדמאן.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט בייננאכט דיזשורירען: א. פאטאש (פלאץ קאשטשעלני 10), א. כארעמזא (פאמארסקא 12), ע. מילער (פעטריקאווער 46), מ. עפשטיין (פעטריקאווער 125), ז. גארטשיצקי (פשיאזד 59), ג. אנטאניעוויטש (פאביאניצער 50).

יודיש טעאטער אין „פילהארמאניע"

פערבאנד-טרופע פון א.א.פ. אין פוילען. אנפיהרונג: א. בעזמאן.

ווער? ס'וויל!

פריליך פערברענגען אנ'אווענד!

זעהן שעהן שפילען טעאטער!

הערען שעהנע הארציגע מעלאדישע לידער!

בעוואונדערן אריגינעלע עקסצענטר. טענץ!

פרייזען פון 50 גר. ביז 2 זל.

זאל היינט, זונטאג, קומען אין פילהארמאניע, וואו די איינציגע זעהר בעליבטע אפערעטען-שוישפילערין

מרים קאראלאווא

בעצויבערט דאס פובליקום אין דער קאמישער אפערעטע

די בעקער'ס טעכטער'ל

אין 3 אקטען פון קאראלאווא און וואגשאל, רעזשי קאמבאראוו, מיט אנטייל פון דעם יוגענדליכען געזאנג-ליבהאבער אדאלף טעפנער.

אכטונג! אין 2-טן אקט אין קאבארעט ווערט דורך מאדאם קאראלאווא אויסגעפיהרט 10 אינטערנאציאנאלע לידער און ה' קאמבאראוו פיהרט אויס אריג. כאראקטער-טענץ.

מארגען, מאנטאג, פאפולערע פארשטעלונג צום לעצטען מאל מלכה'לע מיט מאד. קאראלאווא פרייזן פון 50 גר. ביז 1 60

היינטיגער יאהר־צייט פון ד"ר טעאדאר הערצל

צוליב כ׳ תמוז זענען נעכטען פריה פארגעקומען הזכרות פאר׳ן פערשטארבענעם ד״ר הערצל ז״ל אין די פערשידענע שוהלען אין דער שטאט.

אין "אהל יעקב"

נעכטען שבת פריה צום דאווענען האט זיך אין דער שוהל „אהל יעקב" פערזאמעלט א זעהר גרויסער עולם. די הזכרה נאכ׳ן פערשטארבענעם ציוניסטישען פיהרער האט געטראגען ווי געוועהנליך א פייערליכען כאראקטער. די תפלות ועגען שעהן און מיט גרויס טעם אפגעריכט געווארען דורך דעם קראקאווער חזן דיד טאפעל. דעם „אל מלא רחמים" האט געמאכט ה׳ דאראטשינסקי. זעהר רויף האט געהאלטען די אידדרוקספולע רעדע אדוואקאט ד״ר ש. פעלדמאן. ער רעדט וועגען דער פערזענליכקייט פון ד״ר הערצל, וועלכען ער פערגלייכט צו משה רבנו און בעטאנט, אז דוקא איצט, אין דער צייט פון פערווירקליכונג פון ציוניזם, פיהלען מיר שטארק דאס פעהלען פון אזא פיה־רער ווי ד״ר הערצל, וואס וואלט געווען בכח צו פער־אייניגען דאס גאנצע יודישע פאלק ארום דעם ציוניסטישען אידעאל. איצט זאגט דער רעדנער — ווען מיר פייערען דעם 10־טען געדענקטאג פון בעשטעטיגען דעם מאנדאט, דארפען מיר דערמאנען ענגלאנד, אז זי האט איהר חוב לגבי דעם יודישען פאלק בישט ערפילט, אבער גלייכצייטיג מוזען אויך מיר זיך מאכען א חשבון הנפש, אויפהערען די אינערליכע רייסעגישען און געאייניגט זיך זאמלען ארום דער בלוי־ווייסער פאהן פון ד״ר הערצל.

די רעדע מאכט אויף די אנוועזענדע א שטארקען רושם, די הזכרה ענדיגט זיך מיט׳ן געזאנג פון „התקוה" דורכ׳ן גאנצען עולם.

היינט — הזכרה אין דער סינאגאגע

היינט 11 א זייגער פארמיטאג וועט פארקומען א פייערליכע הזכרה נאך ד״ר הערצל אין דער סינאגאגע אויף אליא קאשטשושקי נומר 2.

הערצל־פערזאמלונג אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

היינט 9 אווענד וועט פארקומען אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע א פערזאמלונג געווידמעט דעם פערשטארבענעם ציוניסטישען פיהרער און דעם געדענקטאג פון בעשטעטיגען דעם מאנדאט. רעדעס וועלען האלטען: חפ. ד״ר ראזענבלאט אינזש. זשעלינסקי א. א.

לטובת דעם ק״ל־הערצל

דער קרן־קימת פיהרט אדורך, צוליב כ׳ תמוז די טראדיציאנעלע זאמלונג לטובת דעם פאנד, וואס איז בעשטימט אויף צו פלאנצען וועלדער אין ארץ־ישראל, די זאמלונג קומט פאר דורך פערשפרייטען פון ספעציעלע גאלעפקעס מיט׳ן בילד פון ד״ר הערצל.

א מארד אויף טושינער־גאס

(2) עהרגעכטען ביינאכט איז אויף רוג טושינסקא און באניפראטערסקא (אין כאיגי) דער־מארדעט געווארען דער 29־יאהריגער מיכאל אלוהא שיאק (פון פיאטעטשנא 22).

ער איז דערמארדעט געווארען, בעת ער איז געגאנגען צוריק צו זיך א היים מיט זיין ווייב, שוואגער און שוועגערין.

די מערדער האבען געהאט ענטלאפען.

נאך א חקירה ודרישה זענען אלע 3 מערדער פערהאלטען געווארען.

זייערע נעמען זענען: הענריק אלטשיק (פאברישטנע 4), קאזשימיערז מיכאלסקי (אלעקסאנדראווסקא 18) און איגנאצי יאנדריק (אלעקסאנדראווסקא 7) — אלע בעקאנטע מעסער־שטעכער...

עדות האבען דערקלערט, אז זיי האבען זיי געזעהען אויספיהרען דעם מארד.

זיי וועלען געשטעלט ווערען פאר א שטאנד־געריכט.

געפונען אן אוצר מיט געלד

אין די טראנטעס ביי א געשטארבענעם דארפס־בעטלער

(א.) דער אלטער דארפס־בעטלער סטאניסלאוו העלווינסקי, האט זיך שהערנעכטען איינגעפעסען נעכטיגען ביי דעם פויער טשעסלאוו גראשיק פון דארף ליפקי בארוועג, לאסקער קרייז. דער אלטער בעטלער איז שוין אבער אינדערפריה נישט אויפגעשטאנען, ווייל ער איז געשטארבען...

דער פויער האט זיך שטארק געזארגט: ווי אזוי וועט ער קובר זיין דעם ארימאן? אז מען האט אבער אנגעהויבען צו נישטערען אין די צריסענע מלבושים פונ׳ם טויטען בעטלער האט מען דארט געפונען א צוואה, אז דער וואס וועט איהם ארייגלאזען צו זיך, און וועט איהם קובר זיין, זאל צונעהמען זיין פערמעגען.

און געפונען האט מען ביי איהם: 185 רובל אין גאלד, 432 דאלער אויך אין גאלד, 40 זלאטעס און א שפאק־ביכעל אויף 785 זלאטעס...

טעאטער „סקאלא", שרודמיעסקא 15.

גאסטשפילען פון דער וועלט־בעריהמטער קינסטלערין, שטערן פון ניו־יארקער יוגסט־טעאטער

בערטא גערסטע

מיט אנטייל פון קלארא סעגאלאוויטש.

היינט, זונטאג, דעם 24־טען, 9 אווענט — דער גרעסטער שלאגער פון סעזאן

„ראספוטין"

בינע־רעפערטואר אין 6 בילדער מיט פראלאג פון א. טאלסטאי און פ. שטשעגאלעוו אינסצעניזירט און ניי־בעארבעט פאר דער יודישער בינע מארק ארנשטיין.

ס׳נעמט אנטייל פאלג. ערשטקל. ארטיסטן־אנסאמבל: גערסטען בערטא, סעגאלאוויטש קלארא, בארסקא־פישער, שילער רבקה, ראזענבלום דבורה, בוזגאן הבל, בליאכער שבתי, לאנדוי שמואל, מעלניק נחום, סטרוגאטש יוסף, שריפטזעצער לייב. רזש. לייטונג: אסס. טעכנ. לייטער: ק. גוטמאן. סופליאר: מ. אייזענבערג.

אנאנס! מארגן, מאנטאג, ד. 25־טן „כ׳וויל א קינד" פיעסע אין 3 אקטן פון א. בלום.

3 DNI W PARYŻU ZA 85 ZŁ.

ים־אויספלוג מיט דער שיף

„Kościuszko"

נאך פראנקרייך, ענגלאנד און האלאנד

פון 15 ביז׳ן 29 אויגוסט ד. י.

פרייזען פון 400 זל.

אינפארמאציעס ערטיילט ליניע־גדיניא־אמעריקא אין ווארשא, מארשאלקאווסקא 116

„Orbis", Wagons-Lits Cook, Worms & Co.

אהן אויסלענדישע פעסער און וויזעס.

נ"ע איזידאר זאנד

דעם 21־טען יולי איז געשטארבען דער בעקאנטער בירגער אין אונזער שטאט נ״ע איזידאר זאנד.

דער פערשטארבענער איז געבוירען געווארען אין ווארשא אין יאהר 1861 פון וואנען נאך דעם יאנואר־אויפשטאנד איז זיין פאטער מיט דער גאנצער פאמיליע געצוואונגען געווען צו עמיגרירען.

דער פערשטארבענער האט געענדיגט אין וויען די ה כ״ו האנדעלס־אקאדעמיע. צוריקקומענדיג פון וויען, נאך לאדז האט ער אנגעהויבען אין יאהר 1885 זיין טעטיגקייט אין באנק־הויז פון א. גאלדפעדער און אין 1895 איז דער פערשטארבענער אריינגעטרעטען אין דער האנדעלס־באנק און שוין אין יאהר 1900 איז ער געווארען הויפט־דירעקטאר.

נ״ע איזידאר זאנד האט אויך אנטיילגענומען אלס פערוואלטונגס־מיטגליד אדער אלס מיטגליד אין די רעוויזיאנס־קאמיסיעס אין א רייהע אנגעזעהענע אונטערנעהמונגען, ווי: „ווידזעווער מאנופאקטור", לאדזער צופאהר־טראמוואיען, דיסקאנטא־באנק, איז אויך געווען וויצע־פרעזעס פון דער לאדזער גילדע און פרעזעס פון א רייהע בענק.

מיט הארציגער אפפערוויליגקייט האט דער פערשטארבענער געדינט די אינטערעסען פון א רייהע פילאנטראפישע און געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס און א סך בירגער פון אונזער שטאט האבען גענאסען פון זיין ברייטער האנד.

ס׳איז אוועק פון אונז איינער פון די שענסטע פארשטעהער פון עלטערען דור.

זיין אנדענק וועט לאנג לעבען אין אונזער שטאט.

תנצבה.

אויטא־קאטאסטראפע מיט אדוו. קאבילינסקי

נעכטען איז אדוו. קאבילינסקי געפאהרען אין אנ׳אויטא פון לאדז נאך טשעכאטשינעק. נישט ווייט פון קרושוויצע האט דער שאפער פלוצלונג פערלוירען די הערשאפט איבער דעם מאטאר און דער אויטא איז ארויפגעפאהרען אויף א בוים.

דער אויטא איז אינגאנצען צוזעצט געווארען און אדוו. קאבילינסקי האט בעקומען שווערע וואונדען. א פערבייפארענדער אויטא האט קאבילינסקי׳ן אפגעפיהרט אין שפיטאל נאך טשעכאטשינעק.

ארויספאדערונגען פון א"י

עס זענען דערהאלטען געווארען ערל.יבני־שען אויף צו פאהרען קיין ארץ ישראל פאר: הדסה מארגאליס, טוביה, חיה און יעקב זילבערשאץ און פראניא צינאמאן.

די דערמאנטע דארפען זיך ווענדען אין ארץ־ישראל אמט (שרודמייסקא 29), כדי צו ערלעדיגען די רייזע פארמאליטעטען.

„לעגיאנען־טאג" אין לאדז

(2) שבת, דעם 6 אויגוסט אינ׳ם 18־טען יאהר־טאג פונ׳ם ארויסמארש פון דעם ערשטען פוילישען לעגיאן, וועלען אין לאדז פארקומען ספארט־פייערונגען ארגאניזירט דורכ׳ן פערבאנד פון די פוילישע לעגיאניסטען אין לאדז, א. נ. „לעגיאנען־טאג".

ביי ארטעריען־פערקאלכונג

פון געהירן און פון הערץ לאזט זיך דורך דעם טעגליכען געברויך פון די קליינע מענגע נאטירליכער ביטער־וואסער

Franciszka Józefa

די אבוועצונג פון שטוהל און שטארקען פרעסען דערגרייכען צו בעקומען אין אלע אפטייקען און סקלאד־אפטעטשנעס.

וויכטיג פאר לאדזער מאטוריסטען

אין יודישען אקאדעמישען הויז אין ווארשא, איז געגרינדעט געווארען א צוגרייטונגס־קורס צום קאנקורס־עגזאמען פאר איינטרעטענדע אויפן ווארשאווער פאליטעכניקום.

דעם קורס ווערט אנגעפיהרט פון ספעציאליסטען, אינזשינירן און דיפלאמאטען, וועלכע האבען דורכגעפיהרט א גרינדליכע צוגרייטונגס־ארבייט, געזאמעלט מאטעריאל פון פריערדיגע קאנקורס־עגזאמענס און זיך געגוי בעקענט מיט די פאדערונגען אויף בעזונדערע פאקולטעטען.

דער קורס הויבט זיך אן דעם 9 אווגוסט און דויערט 5 וואכען.

די איינשרייבונגס־קאסטען זענען בעשיידענע.

אינפארמאציעס ערטיילט די קאנצעלאריע פון י. א. ה. צווישען 13 – 12 און 20 – 18. טעל. 10.13.92.

קאנדידאטען פון פראווינץ קענען בעקומען אינפארמאציעס אין שייכות מיט דעם קורס, און בכלל איינטרעטען אויפן פאליטעכניקום בריפליך, צושיקענדיג פאסטמארקעס אויף ענטפער. אדרעס: קאנצעלאריע פון יודישען אקאדעמישען הויז נאמיעסטניקאווסקע 7. ווארשא.

ר. איזראעל

(76

דאס בופעט־מיידעל

א סענסאציאנעל־עראטישער ראמאן פון דער לאדזער ווירקליכקייט

— דאס איז אלזא פראנקענשטיינס פריינד, האט בעריש געזאגט, דער וועלכער האט דיך נישט צוגעלאזען צו דער פרוי פראנקענשטיין, כדי זי זאל זיך נישט דערוויסען, אז ס׳זענען פערהאן בעווייזען, אז איהר מאן איז אונשולדיג, דאס איז דערזעלבער, וועלכער האט נישט דערלאזט, אז מיר זאלען אונזערע ידיעות איבערגעבען דעם אדוואקאט פארעלסקי, דאס איז דערזעלבער, וועלכע האלט א גאנצע באנדע פערברעכער, וועלכע ארבייטען אין זיין נאמען.

— אין דעם לעצטען גלויב איך נישט האט מאנקע געזאגט, ער האט דאך אזא גרויסע בירה, ער פיהרט דאך אזעלכע גרויסע געשעפטען, זיין אונטערנעהמונג געפינט זיך דאך אין צענטער פון שטאט...

דאס זענען אלץ נארישקייטען, דאס זענען נאר שעדליך, כדי צו בעהאלטען דאס וואס געפינט זיך אין געוועלב, דאס געוועלב זיינס האט גאנץ אנדערע סחורות, ווי ס׳שטעהט אנגעשריבען אויף זיין שילד. דאס מוז זיין א זעהר געפעהרליכער מענש און כיטרע בעסטיע.

אין דעם מאמענט איז צווישען מאנקען און בעריש׳ן, וועלכע זענען געשטאנען אקעגענאיבער זיך, און געשמועסט פערבייגעגאנגען א יונגער בחור, ער האט זיך פשוט אדורכגעשטופט צווישען ביידע שמועסענדע און אנגעקוקט צו ערשט מאנקען און דאן בעריש׳ן.

— אזוי איז די מעשה, האט בעריש געזאגט, נאכקוקענדיג דעם בחור, דאס יאטעל קען איך דאך מון משה׳ס מליבה, זעהט אויס, אז דער דאזיגער דזשענטעלמען האט איהם געשיקט נאכקוקען וואו אהין דו געהסט און מיט וועמען דו וועסט רעדען, פארזיכטיג מאנקע, פארזיכטיג, דו מוזט א געוויסע צייט בלייבען צוריק ביי דיין בופעט ביי פריידמאנען, דו טארסט נישט דערווייל צוריקפאהרען צו פראנקענשטייבען, ווייל אנדערש איז אלץ פערלוירען, דו מוזט דערווייל דא בלייבען און זיך נישט ריהרען פון ארט, פון לאדז דא מוזט דו בלייבען, אויך איך, טאר נישט זיך דערווייל מישען אין דעם דאזיגען ענין, איך וועל זעהען איינצוארדנען אזוי, אז פראנקענשטיין זאל רוהיג אפווארטען ביז מיר וועלען קענען עפיס ווייטער טוהן.

קאפיטעל 27

אין בערלין

יהודית פראנקענשטיין האט זיך שנעל איינגעארדענט אין בערלין, ארנאלד האט זי ממש געטראגען אויף די הענד, זיי האבען זיך נישט געוואלט דערמאנען אין די צייטען, ווען יהודית איז געווען פראנקענשטיינס פרוי, פון דער צייט האבען זיי געוואלט אלץ פערגעסען יהודית גאך מעהר ווי ארנאלד, איבריגענס זענען זיי ביידע בעפרייט געווארען פון דעם, וועלכער איז געשטאנען ווי א שטערונג צווישען זיי ביידע, פון פראנקענשטייבען, ארנאלד איז אויך געווען זעהר גוט צו די קינדער און יהודית האט געשטראהלט פאר גליק.

ארנאלד האט מיט זיין געלד וואס ער האט געהאט גאנץ שעהן איינגעארדענט יהודית׳ן מיט די קינדער און ס׳האט נאר געהאלטען דערביי, אז ס׳זאלען וואס שנעלער קענען ערלעדיגט ווערען אלע פארמאליטעטען צו ארנאלדס מיט יהודית חתונה. ארנאלד האט איצט אפילו נישט דערמאנט וועגען דעם אונטערשיד אין זייער רעליגיע. יהודית האט אויך מורא געהאט וועגען דעם צו רעדען און האט נאר געוואדט אויף דער מינוט, ווען ארנאלד וועט איהר ערקלערען, אז אלץ איז פערטיג צו זייער חתונה, זי האט ווייטער ארנאלד׳ן זעהר שטארק געליבט, מיט איהר גאנצער נשמה, מיט איהר גאנץ וועזען.

ארנאלד איז אבער געווען קאלט און אויס־געצויגענט, ער האט זיך קודם־כל געמאכט די גענויע חשבונות פון יהודית פערמעגען. ער האט זיך פער־זעהען מיט אלע נויטיגע דאקומענטען, וועלכע האבען פעסטגעשטעלט דיד פראנקענשטיינס טויט אין דער טורמע, מיט אלע דאקומענטען, אז די גרויסע ירושה פון פראנקענשטיינען איז איבערגעגאנגען צו זיין פרוי און די מינדעריעהריגע קינדער, וועגענס אפיטראפוס ס׳איז זייער מוטער. ער האט זיך בעמיהט, אז דאס גאנצע פערמעגען זאל פארמעל איבערגעשריבען ווערען אויף אידאס נאמען, וואס האט נישט ארויסגערופען קיין איבריגע שוועריג־קייטען, ווייל אין די אלע זאכען איז נישט געווען קיין שום ספק. אידא האט געטון אלץ וואס ארנאלד האט געהייסען, פערקעהרט זי איז געווען זעהר צופרידען ווען זי האט בעמערקט, ווי ערנסט און אויפריכטיג ארנאלד, איהר צוקונפטיגער געליבטער מאן, פער־נעהמט זיך מיט דעם אלעם.

קובא האט בעקומען פון ארנאלד א גרעסערע סומע געלד פאר אזא שנעלען אדורכפיהרען דעם ענין און פאר׳ן אהערברענגען אידאן, ער האט געוואוינט צוזאמען מיט אדאן זעהר ווייט פון ארנאלד׳ן, נאר האט קובא איהר נישט ארויפגעלאזען פון אויג, ווייל ער האט זיך געטראכט, אז איהם וועט נאך אויסקומען ארנאלהן אויסצונוצען אויף זיין שטייגער, אויך א דא איז געווען שטארק פער־אינטערעסירט נאכצופאלגען נאך יעדען שריט פון אידאן מיט איהר בערלינער געליבטען, ווייל זי האט פון צייט צו צייט וועגען דעם מיטגעטיילט דעם אדוואקאט פארעלסקי אין לאדז.

(פארטזעצונג קומט).

כ' תמוז! (צו דר. הערצל'ס יאהרצייט)

פון ש. פרענקעל.

ווען עס קומט נאר כ' תמוז צינד איך אן ביי מיר א ליכטעל און טראכט זיך אריין אין דעם קליינעם פלעמעל וואס איז אין מיין צימער, אזוי פולט עס זיך אן מיט דעם גייסט פון יענער צייט. און מיט דערהאינערונגען וועגען געשעהענישען און מענשען וועלכע האבען זיך אזוי אנדערש איינגעפלאכטען אין דער געשיכטע פונ'ם איינציגען גרויסען יודען. דעם גרעסטען פאר גאנצע הונדערטער יאהרען. און עס ווערט שווערמוטיג עס טוט באנג, ווי בעקלאגט זיך דער דיכטער:

און גרויס, זעהר גרויס איז דער ווייטאג,
געווען א מענש און זעהט, ער איז מעהר נישטא.

און זיין לעבענסוועג האט זיך איינדערמיט אפגעהאקט.

ער האט נאך איין ליד געהאט —
איז דאס ליד אויף אייביג פערלוירען!
אויף אייביג פערלוירען!

עס רוקען זיך ארויס פון דער צייט פערגאנגענהייט די מאגאטען פון יענעם זומער, דער רוסיש־יאפאנישער קריג, ווען די רוסישע יודען, די אונטערדריקטע שטיפקינדער — האבען אויף עפעס געווארט געהאפט, נישט־ווימענדיג קלאר אויף וואס, ווייל אינטואיטיוו האט יעדער געפיהלט אז אזוי ווייטער קאן דאס נישט געהן, עס מוז זיך איבערדרייסען, עס מוז עפעס געשעהען. דאס איז געווען ריכטיג, מ'האט נאר א טעות געהאט אויף איין צעהנדליג יאהרען.

אויף א באהן־סטאציע, נישט ווייט פון דער עסטרייכישער גרעניץ פלעגען די יודען טאג־איין, טאג־אויס אפווארטען דעם צוג, וואס טראגט דעם „בלאט ציימונג". פון דער טיף פון רוסלאנד, מען פלעגט זיך נישט שטארק זארגען, אויף דעם, וואס דער פעטער „פיניע שלאגט די מוהמע רייזע" (נאך שלום עליכם'ס גלענצענדע אלעגאריע וואס האט דערשיינט אין יענער צייט), אבער מען האט אפגעזיפצט או וגעווארט, וואס וועט ווייטער זיין.

ווען וועט שוין קומען די אמת'ע גאולה, אין פלצולונג און איבעראשענד, א שרעקליכע ידיעה מיט דעם צוג, וואס קומט גאר פון דער צווייטער זייט פון דער עסטרייכישער גרעניץ, דער ד"ר הערצל א'ז מסוכן! די ידיעה האבן געבראכט די גאליציאנער יודען, אין לאנגע קאפאטעס, מיט רבנישע קאפעלושען, וועלכע פלעגען קומען איינקויפען וואגאנען תבואה פון דעם טאג אן האט מען אריבער־געטראגען די (א'ליפמער־קזאמקייט אויפ'ן צוג, וואס קומט פון דער גרעניץ, וואס קריג — ווער פאליטיק — דער ד"ר הערצל איז מסוכן! נאך בעפאר דער צוג פלעגט בלייבן שטעהן, פלעגט מען זיך א לאז טון צו די גאליציאנער, וועלכע פלעגען שטעהן צוזאמען מיט די קאנדוקטארען אויף די טרעפלעך פון די וואגאנעס:

— וואס הערט זיך, וואס מאכט ער?

— גוט, גוט מסוכן.

אבער נישט לאנג האט דאס געדויערט, באלד איז אנגעקומען דער טאג, ווען אויף דער פראגע — וואס מאכט ער — האבען די גאליציאנער געשוויגען, נישט געענטפערט קיין ווארט. און אין זייער אויסגעמיטענעם קוק האט זיך אפגעשפיגעלט די שרעקליכע בשורה, יודען האבען פערלאזען דעם צוג מיט הכל בכל און געלאפען אהן אטעם אהיים, ביי דערוואקסענע יודען האבען געטאנצט די ליפען, און איבער זייערע בערדיגע געזיכטער האבען זיך טרעהרען געקייקעלט, מ'האט זיך געפיהלט אזוי צובראכען, אזוי פערייתומט, דער אומעט האט נישט געהאט קיין גרעניץ, אראפגעריסען א קרוין, אויסגעכאפט אזא שעהנע און איינציגע האפענונג, און מ'האט יודער געזעהען פאר זיך בלויז א לאנגע רייהע פעראמעריטע דורות. בלויז פינסטערע גלות־נעכט, אהן א שטראהל פון ליכט, און האפענונג.

ער האט נאך איי ליד געהאט —
איז דאס ליד אויף אייביג פערלוירען.
אויף אייביג פערלוירען!

ווערלוג די יודען, געהט אימער מיט'ן פוטער אראפ, וואלט עס טאקע אזוי בעדארפט פאסירען.—

דאס ליד זאל חלילה אויף אייביג פערלוירן געהן אבער ווייזט אויס, אז די יודען האבען א שטיקעלע מזל און דאס ליד איז נישט פערלוירען געגאנגען. הערצל דער העלד איז געקומען צוריק, געקומען פלוצלונג, און אוועק פלוצלונג, אבער זיין ליד האט ער פערענדיגט. אט שוין אין צווייטען דור, איז דאס יודישע ארץ־ישראל פערזיכערט דורך דער פעלקער־רעכט! באלד צוויי הונדערט טויזענד יודען זענען דירעקט בעשעפטיגט אין אויפבויען דאס יודישע אלט־ניי לאנד, איבער הונדערט קאלאניעס; א גרויסע ריין־יודישע שטאט, א פערצוויגטע אינדוסטריע, א אוניווערזיטעט, אין עברית — אן אויפגעלעבטע, אפיציעל אנערקענטע שפראך, קענען נאך זיין ספקות מיט אזא ממשותדיגען גרונטליכען יסוד פאר'ן ווידער־אויפבוי פונ'ם יודישען היימלאנד, און דער טאג זעלבסט, ווען זיין גרויסע נשמה האט זיך געשיידט מיט דער ערד. איז טראדיציאנעל פערבונדען געווארען מיט אנ'ארט שאפונג פונ'ם אויפבוי, וועלכער טרעט נאך בולטער ארויס ווי אלע אנדערע, אין דעם טאג זאמעלט די יודישע גאנצע באלע יוגענד, פאר דער בעוואלדונג פון לאנד, כדי איהם צוריקגעבען די וועלדער, וועלכע ער האט א מאל פערמאגט, און וועלכע זענען אומבעדינגט נויטיג פאר זיין ענטוויקלונג.

כ' תמוז איז א דאטום וועלכע דאס פאלק וועט שוין קיין מאל נישט פערגעסען, און דער וועג צו הערצל'ס קבר וועט שוין נישט פערוואקסען...

די לעגענדע טעאדאר הערצל

טעאדאר הערצל איז געבוירען געווארען אין בודאפעשט דעם 2-טען מאי 1860 י. ביי פערמעגליכע עלטערן. שוין פון זיין יוגענט אן האט הערצל ארויסגעוויזן א ליטעראַרישען כשרון. זיינע עלטערן האבען אבער געוואלט, אז פון איהם זאל אויסוואקסען אנ'אדוואקאט. אין יאהר 1878, נאכ'ן טויט פון זיין שוועסטער פולינע, קומט ער אן אויפ'ן יורידישען פאקולטעט פון ווינער אוניווערזיטעט.

הערצל האט אבער נישט געהאט קיין שטארק אינטערעס צו יוריספרודענץ און האט זיך דערווייל בער אפגעגעבען מיט שרייבען סקיצען פאר טעאטערס, פעליעטאנען און לידער. ווען ער האט אין 1883 י. פערענדיגט דעם אוניווערזיטעט און בעקומען דעם טיטעל ד"ר יורי, האט ער מיט שמחה פערלאזען די לימ'דים.

נאך זייענדיג א סטודענט האט הערצל געלייענט א. דירינגס „יודענפראגע". די אנטיסעמיטישע שטעלונג פון מחבר האט אויף איהם געמאכט א שטארקען און זייער נישט אנגענעהמען איינדרוק. פון דעמאלט אן האט הערצל אנגעהויבען זיך צו פערא נטערעסירען מיט דער יודענפראגע און ווען די דייטשע סטודענטען־ארגאניזאציע „אלביה" האט אנגעהויבען ארויסווייזען סימנים פון אנטיסעמיטיזם איז הערצל גלייך ארויסגעטראטען פון דער דאזיגער סטודענטען־ארגאניזאציע.

אין 1885 י. האט הערצל צום ערשטען מאל בעקומען א ליטעראַרישען פרייז און האט אנגעהויבען צו ארבייטען אין דער „ווינער אלגעמיינע ציימונג". אינגיכען האט ער אבער פערלאזען זיין ארבייט און אונטערגענומען א רייזע. זייענדיג אין בערלין האט ער זיך בעגעגענט מיט'ן גרויסען דייטשען שוישפילער פרידריך מיטרעווערצער, וועלכען ס'זענען זעהר געפעלען געווארען צוויי פון הערצלס דראמען און ער האט מסכים געווען צו שטעלען איינע פון זיי אין ניו יארק. די דראמע האט זעהר אויסגענומען — דאס איז געווען הערצלס ערשטער דערפאלג. אין יאהר 1888 איז אין בערלין אויפגעפיהרט געווארען זיין דראמע „דער מאיעסטעט", וועלכע האט איהם זעהר פאפולער געמאכט אלס דראמאטורג. ווען ס'זענען אין בערלינער קעניגליכען טעאטער אויפגעפיהרט געווארען נאך עטליכע הערצלס דראמען, איז ער איינגעלאדען געווארען אלס רעדאקטאר פון דער פעליעטאנען־אפטיילונג און אלס טעאטער־קריטיקער פון דער „ווינער אלגעמיינע ציימונג". אין זעלבען יאהר האט הערצל חתונה געהאט מיט זיין פרוי יוליע, די טאכטער פון א בעקאנטער ווינער יודישער משפחה.

אין צוויי יאהר ארום איז הערצל איינגעלאדען געווארען פון דער בעקאנטער ציימונג „נייע פרייע פרעסע" צו ווערען דער שטענדיגער פאריזער קארעספאנדענט. הערצל פערנעמט גלייך א השיב'ן ארט אין דער פאריזער ליטעראַרישער און געזעלשאפטליכער וועלט.

און אט אין דער צייט איז פארגעקומען אנ'ענדערונג אין הערצלס לעבען — ס'האט זיך געענדערט הערצלס לעבענס־וועג–און צוזאמען דערמיט אויך דער לעבענסוועג פון יודישען פאלק.

אין יענער צייט האט זיך אין פאריז אנגעהויבען א שטארקע אנטיסעמיטישע בעוועגונג. בעקאנטע שריפטשטעלער און חשובע זשורנאליסטען האבען זיך בעטייליגט אין דער דאזיגער אנטיסעמיטישער בעוועגונג. אין 1894 י. איז אין פאריז אויך ארעסטירט געווארען קאפיטאן א. דרייפוס, וועלכער איז פערמשפט געווארען צו אייביגער טורמע.

הערצל האט צוגעזעהן דעם פראצעס פון אומשולדיגען יודען, ער האט געהערט די געשרייען פון המון, וועלכע האבען זיך צומישט מיט דרייפוסעס פראטעסט־רוף: „איך בין אומשולדיג".

הערצל האט זיך דאן אוועקגעזעצט שרייבען אנ'איבערזיכט וועגען דעם יודישען לעבען און אין משך פון אכצעהן טאג האט ער פערענדיגט זיין דראמע „דאס נייע געטא". דעמאלט האט הערצל דערפילט, אז „מען ז'ארף וואס אויפטון פאר יודען".

ס'איז איהם איינגעפאלען א געדאנק, וועלכען ער האט געמוזט ברענגען צום אויסדרוק, אבער ווי אזוי? אין פארם פון א דראמע אדער א ראמאן?... הערצל האט אנגעהויבען צו שרייבען זיין טאגבוך. אין א פאר וואכען ארום האט הערצל אנגעשריבען א בריף צו באראן הירש און איהם געבעטען ער זאל איהם געבען א מעגליכקייט „זיך דורכצושמועסען מיט איהם וועגען די פאליטישע ענינים פון די יודן". פון דעם פריערדיגען געדאנק — שרייבען א בוך — איז ער אריבער צו ממשותדיגע ארבייט. דער באראן האט מסכים געווען מיט איהם זיך טרעפען.

אט די צוויי מענשען, וואס זענען געווען בעלי-חלומות און יעדער איינער פון זיי האט געהאלטען דעם צווייטען פאר א גרעסערן פאנטאזיאר האבען זיך בעגעגענט דעם צווייטען יוני 1895 י. הערצל האט אבער נישט בעוויזען צו פערענדיגען אלץ, וואס ער האט געוואלט זאגען — פון די 22 זייטען פון זיינע אנגעווארפענע בעמערקונגען האט ער נישט בעוויזען צו רעפערירען נאר איבער זעקס זייטלעך. ס'איז בעשטימט געווארן פארטצוזעצען דעם שמועס ביי אנ'אנדער געלעגנהייט. אזא געלעגענהייט איז אבער מעהר נישט געקומען, ווייל דאן איז באראן הירש געשטארבען.

(ווייטער מארגען)

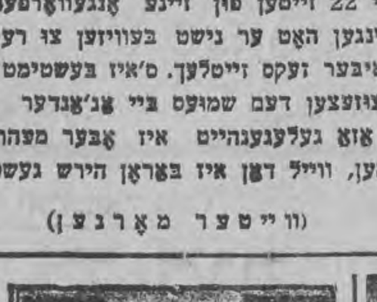

היינט און פאלג. טעג!

מעכטיגע עראטישע זיטען־דראמע, געשאפען אויפ'ן גרונד פונ'ם לעבען פון פרויען מיט לייכטע זיטען א. ז.

ווען אפרוי איז שעהן

אין די הויפט־ראלען: די פאסצינירענדע
LILY DAMITA און פערפירערישע
ווי אויך דער פרעכטיגער
ANDER LUGUET

הנחה-בילעטן גילטיג אהן בעגרענצונגען. דער זאל איז מעכאניש ווענטילירט און געקיהלט. — אנהויב 5.30 נאכמ., שבת און זונטאג — 2.30 בייטאג.

הערצל דער „ריש גלותא"

(צו דער 28-טער יאהרצייט)

פון משה פיינקינד

„ריש גלותא" האט א רוסישער רב אנגערופען הערצל'ן שוין אויף דעם ערשטען ציוניסטישען קאנגרעס.

זיין מאיעסטעטיש ערשיינען אויף דער ערשטער יודישער „וועלט־טריבונע" וואס איז זיך צונויפגעקומען אין יאהר 1897 אין באזעל נאך צוויי טויזענד יאהר גלות, זיין שעהנע און ערהאבענע פיגור, און פאטריארכאליש אויסזעהען, זיין נביאה'שע שטימע און צערטליכע ליבע צו זיין פאלק, פון וועלכען ער שטאמט, האט בעצויבערט אלע אנוועזענדע, דערייבער בעסער כאראקטעריזירען איהם, האט נאטירליך נישט געקענט א רב, ווי איהם אנרופען „ריש גלותא" פון היינטיגען יודענטום.

נארדוי זאגט, „דאס יודישע פאלק האט געהאט א סך גרויסע טאלאנטען, אבער זיי זענען געווען עגאאיסטען אדער פראגמענטאריש. „מיר האבען געהאט היינעס, אבער זיי האבען בעזונגען די ליבע, דעם רהיין און דאס עולה רגל זיין קיין קענוועלאר צו דער הייליגער מוטער, מיר האבען געהאט יהודה הלוי'ס אבער זייער יודישער זעהנזוכט האט זיך אויסגעדריקט נאר אין הארמאנישער ליריק; דאיזראעלים, האבען זיי געשאפען דעם בריטישען אימפעריאליזם מעשה'ס בן ישראל, איז זייער איינציגער אידעאל געווען צו עפענען די טירען צוריק אין ענגלאנד פאר די יודען, „סימסאנס, „געבוירענע פרעזידענטען", האבען זיי זיך ספעציעל אפגעשמדט כדי קאנען זיין פיהרער פון די פאליטישע צוזאמענפאהרען אין דייטשלאנד; די מענדעלזאנס ווידער זענען געווען אפאסטאלען פון דער מערב־ציוויליזאציע וועלכע האט געלערנט פעראכטען די יודישע טראדיציאנעלע ווערטען. צום ערשטען מאל נאך צוויי טויזענד יאהר האט דאס יודישע פאלק געבראכט א מענש אויף דער וועלט, וועלכער איז גלייכצייטיג געווען א בעוואונדערונגספולער איראפעער און א בעגוסטערטער יוד, ראדיקאל אין זיינע פארטשריטס אידעאלען מיט אנאויסגעצייכענטען געשיכטליכען זין, דער דיכטער און מלוכה־מאן פון דעם יודישען געדאנק, דער פרעזידענט, רעדנער, ארגאניזאטאר, טרוימער און א מענש פון טאט".

פארזיכטיג, וואו ער האט נאר געקענט זיין. דרייסט און מוטיג, וואו ער האט געמוזט זיין, גרייט צו אלע קרבנות, און זאגאר צו מערטירעריי, ווען עס האט זיך געהאנדעלט וועגען זיין פערזאן, דאך נאכגעביג מיט אנ'אונערשעפליכען געדולד געגען אלע אנדערע; שטאלץ ערדעלמוטיג, ווידערפול, און ביי דעם אלעם בעשיידען, ברידערליך געגען דעם איינפאכסטען און נידריגסטען....

דאס איז געווען טעאדאר הערצל, און קוים פיער־און־פערציג יאהר אלט האבען מיר איהם פערלוירען.

ס'איז אמת געווען צו יענער צייט א גרויסע איבערראשונג פאר דער וועלט, ווען אנ'אסימילירטער יוד מיט א גרויסען איירא פעאישען שריפטשטעלערישען נאמען איז ארויס אין דער עפענטליכקייט מיט דער דרייסטער פאדערונג פון א „יודישער מדינה", און צו דעם צוועק צונויפגערופען א יודישען קאנגרעס, וועלכער האט פראקלאמירט די היסטארישע רעכט אויף ארץ־ישראל.

מען איז געוואוינט געווען צו הערען און צו זעהען יודען, וואס זענען זיך משתדל פאר יודען אין אנ'עת צרה, יודען פילאנטראפען א.ד.גל. אבער אז מען זאל פאדערען צוריק דאס לאנד פון די אבות, רופען און וועקען די יודען צ ובויען עס אויף מלוכה'רעכטליכע יסודות, דאס איז שוין געווען א וועלט־היסטארישע געשעהעניש.

אין דעם דאזיגען היסטאריש מאיעסטעטישען חלום האט הערצל, דער נייער „ריש גלותא" געחלומ'ט, געטרוימט ביז זיין לעצטען אטעמצוג מיט גרויס התלהבות און פול בטחון...

איך געדענק ווי עס וואלט ערשט הייבט געווען, אזוי אייבגעקריצט האב איך עס מיר אין מיין זכרון, ווי הערצל האט געזאגט אויף דעם זעקסטען קריטישען קאנגרעס, דער לעצטער אין זיין לעבען, ווען די נעמיטער זענען געווען אזוי צוררייצט און דענערווירט צוליב דער אומגליקליכער „אוגאנדא פראגע" און דער קאנגרעס האט זיך צוטיילט אין „יא זאגערס" און „ניין זאגערס": „איך ווייס נישט אויב איך וועל עס דערלעבען, אבער דערלעבען וועלען עס זיכער אונזערע דורות, אז ארץ ישראל וועט זיין דאס „יודענלאנד"...

און ווען נארדוי האט זיך אגומעלט ארויסגעזאגט זיצענדיג צוזאמען מיט הערצל'ן און מאר מארעק פון פאריז ב ייא פריהשטיק, אז ווען ער נארדוי הייסט עס, וואלט געווען א גלויביגער און געהאט ד יגעוואוינהייט מיסטיש זיך אויסצודריקען, וואלט ער געזאגט, אז הערצל'ס דערשיינען אין דעם קריטישסטען מאמענט פון דער יודישער פאלקס־געשיכטע, איז א ווערק פון דער השגחה, אין דעם דאזיגען קוואהלפולען אויגענבליק האט מען בע דארפט אנ'א'ייבציג ארטיגען מענש און דאמאלס איז הערצל געקומען די פערצווייפעלטע צוריקצוגעבען די האפנונג און די ענטמוטיגסטע צו ענטפלעקען די צוקונפט...

און הערצל הערענדיג די דאזיגע ווערטער פון נארדוי'ס מויל, האט איהם געענטפערט מיט אויסריכטיגער בעשיידענהייט, עס גיט נישט אויף דער וועלט קיין אייבציג ארטיגעס, קיין אויסערגעוועהנליכעס, זאל איך אוועקגעהן וועלען זיין הונדערטער, טויזענטער, וואס וועלען זיך שטעלען צו דער דיספאזיציע דעם יודישען פאלק און דאס ווערק פארטזעצען פון דעם פונקט פון וואו איך האב עס פערלאזט"...

נארדוי און מארמארעק האבען איראניש צוגעשאקעלט מיט דעם קאפ הערענדיג דעם אפטימיסטישען ענטפער פון דעם ציוניסטישען מנהיג, פון דעם מאדערנעם פאליטישען „ריש גליתא"...

אבער אויך דאס נביאות פון דעם גרויסען הערצל איז מקוים געווארען. נישט קיין הונדערטער נאר צעהן טויזענטער רייסען זיך היינט דאס פון איהם אנגעהויבענע „ווערק" ווייטער פארטצוזעצען דער ביים אקעראייזען, א צווייטער ביים רייניגען די זומפען, א דריטער ביים כביש, א פערטער בויט, אקערט, פלאנצט, א. א. א. א. א. ח. און אלע שטעהען מיט דער קעלמע אין איין האנד און מיט דעם אייזערנעם רצון אין דער צווייטער האנד בויענדיג די „יודישע מדינה אין ארץ ישראל".

און דאס טאקע מאכט הערצל'ן וועלכער איז אזוי גיך און יונג פון זיין ווערק אוועקגעריסען געווארען, אונשטערבליך ווי זיין ווערק איז אונשטערבליך...

איבער מזרח־קאַנאַדע

(רייזע־בלעטלעך)

פון ל. מלאך

די „מאַריטיים־פּראָווינצען"

אין די צענטראַלע טיילען פון לאַנד, אין דער אָנטעריאָר פּראָווינץ, מיט איהר גרויסע הויפּט־שטאָט טאָראָנטאָ, רעדט מען וועגען די „מאַריטיים פּראָווינצען" פון קאַנאַדע ווי וועגען עפּס ווייטע פאַרוואָרפענע געגענדען און דער קאָנטאַקט מיט די פּראָווינצען ניו־בראָנזוויק, נאָוואָ סקאָשיע איז ווי אָפּגעטיילט מיט זיבען ים׳ען.

עס געדענקען נאָך די אימיגראַנטען, בעת זיי זענען צוגעשוואומען צו די טויערן פון קאַנאַדע, דער ווינטער־פּאָרט האַליפאַקס. אַלץ האָט אויסגעזעהן ווייס און פאַרפרוירען, דאָס שטעטעל, האָט זיך געגליווערט אין פראָסטיגקייט, דערצו האָט עס נאָך גענומען קנאַפּע 2 מעת לעת ביז מען האָט דערזעהן אַ ליכטיגע שטאָט פאַר די אויגען — מאָנטריאָל, אָדער טאָראָנטאָ.

איז אָט דער איינדרוק געבליבען איינגעהאַמערט אין זכרון, האַליפאַקס, די פּאָרט־שטאָט, דער אימיגראַנטען־טויער פאַר׳ן לאַנד, דער ים ברעג, דער אַטלאַנטיק ערגעץ פאַרוואָרפען, אַ העק.

פאָהר איך איצט אין די „העקען אַריין", עס איז שוין דער צווייטער מעת לעת און די באַהן טראָגט זיך מיט דער שנעלקייט פון „זעכציג מייל אַ שעה", מיר דאַכט זיך איך ווער פאַרטראָגען אין אומענדליכע ווייטקייטען, און אַז באַלד דערגרייין איך דעם עק פון דער וועלט, בפרט נאָך ווען הינטער מיר ציהט זיך אַוועק אַ מהלך אויף טויזענדער טויזענדער מייל — פון פּאַסיפישען ים ברעג, פון קאַנאַדישער קאַליפאָרניע — בריטיש קאָלומביאַ

קוק איך זיך אָבער איין אין דער מאַפּע, און עפּעס אַ וואונדער טיילט זיך אַרויס פון די שוואַרצע און רויטע געדעהטע ליניעס. די ווייטע, קאַלטע, אומהיימליכע „ים־פּראָווינצען" ליגען נאָך אַזוי צוגעטוליעט צו די נאָהענטע ברעגען פון די פאַראייניגטע שטאַטען — צו ניו־יאָרק און באָסטאָן.

און וואָס ווייטער מען פאָהרט אַלץ נעהנטער היימישער ווערט עס. אָט ווינקען שוין פון דער נאָהנט די גריסען פון יענער זייט.

קאַנאַדע האָט זיך אין איהר גאַנצער לענג, פון די פוס ביז׳ן קאָפּ אויסגעצויגען ביי דער זייט פון די פאַראייניגטע שטאַטען און האָט אַ־מעשום איהרע פענסטער וואָס קוקען אַריין אין רייכען לאַנד פון די „יענקיס"...

אָפטמאָל איז קאַנאַדע געגליכען צו אַן אָרימע מוהמע, וואָס שטעהט ביי די טיהרען פון איהר רייכע קרובה און קוקט זיך צו ווי עס גלאַנצט, און עס שוימט דאָס לעבען אין יענער זייט שוועל, דער קאַנאַדער קוקט מיט קנאה איבער די גרעניצען אַריבער, די גרעניצען וואָס ליגען ביי זיינע טריט. די גרעניצען זענען ווי ברייטע וואַרעמענדע פענסטער. דער איינפלוס פון די „שטאַטען" פליצט אַהער, די אַמעריקאַנער מנהגים פאַרטריבען קאַנאַדע, אַמעריקאַ ווישט אָפּ קאַנאַדעס אייגענאַרטיגקייט, וואַשט אָפּ דעם בעזונדערען שטעמפּעל פון אַ פאָלק.

דאָס געזעלשאַפטליכע לעבען ווייסט שוין גאָר פון קיין גרעניצען נישט. דאָס לעבען אַליין שטראָמט איבער די אָנגעצייכענטע טעריטאָריעס, אינטערעסען, עקאָנאָמישע און קולטורעלע זענען צונויפגעגאָסען די פּראָפעסיאָנעלע טעטיגקייט האָבען אומגעוואָרפען די צייכענס וואָס צייכענען אָפּ איין לאַנד פון אַנדערען. די אַרבייטערשאַפט וואָס זענען אָרגאַניזירט וואָס געהערען צו דער אָדער יענער פעדעראַציע — האָבען אַריבערגעפּליצט אָט יענע היסטאָרישע דאַמטמס, ווען פּאַס ערד איז אָפּגעטיילט געוואָרען פון פּאַס ערד דורך בעזונדערע פעהנער און מלוכה־עמבלעמען. אָפטמאָל דאַכט זיך, אַז אַמעריקע און קאַנאַדע זענען ווי די צוויי סדרית ויקהל און פקודי.

האַליפאַקס, כמעט ווי די עלטסטע שטאָט פון דער דאָמיניע, אַ פּאָרט־שטאָט, בפרט דער אַטלאַנטישער טויער פון קאַנאַדע צו דער גרויסער אייראָפּאַ איז גרוי, אָהן פּאַרב, אָהן דעם מינדעסטען סימן, אַז איהרע מויערן האָבען אַמאָל געטרינקען אַ שטראַהליגען שמייכעל פון דער זון,

וואו־זשע זענען די פינף און זיבעציג טויזענד איינוואוינער פון יענער שטאָט? זיי זענען צושפּרייט אויף אָהן אַ שיער גרויסען כרך, אין די אַזויגערופענע „רעזידענץ געגענדען", אויף קליינע בערגיגע פּלעצער שטעהען הילצערנע שטיבלעך מיט אָפּגעקראָכענער פּאַרב פון ציגעל קאָליר, דאָרט וואוינט מען ווער רייכער, ווער אָרימער, די גאָר רייכע — האָבען זיך בעזונדערע געגענדען.

די הונדערט און פינף און צוואַנציג יודישע משפחות זעהען זיך ברייט אָן אין ניי־סקאָטלאַנדס הויפּט־שטאָט.

די קורצע הויפּט־גאַס דער האַנדעלס־צענטער. איז פול מיט יודישע געשעפטען, איינער נעבען אַנעם. יודען שטעהען דאָרט מיט ביידע פיס און פיהלען נישט די גרויסקייט וואָס הענגט זיך אַרום די מויערן, פיהלען נישט די ליידיגקייט וואָס שפּרייט איבער דער שטאָט, דער ישוב צעהלט שוין דאָ פופציג יאָהר, אַ צונויפמיש פון לענדער, פּוילען, גאַליציען, רומעניען און רוסלאַנד, דאָ אין „מאַריטיים" האָט דער גורל זיי צונויפגעבונדען, זיי אַרומגענומען ווי אין גאַרטעל אַ סנאָפּ זאַנגען, מען האָט זיך פאַרבויט און בעפעסטיגט.

קיין נייע קומען נישט צו, כאָטש האַליפאַקס איז דער טויער פון קאַנאַדעס אימיגראַציע, און דורכ׳ן ווינטער טויער טרעטען אַריבער דער שוועל דאָ הונדערטער יודישע אימיגראַנטען. נאָר מען שטעלט זיך נישט אָפּ מען ציהט ווייטער, אין די גרויסע שטעט און מיטעל פון לאַנד, אין מאָנטריאָל, אין טאָראָנטאָ אין וויניפּעג. די יודישע אימיגראַציע הילפס־געזעלשאַפט פון מאָנטריאָל האָט דאָ אַן אָפּטיילונג אַ בעאַמטען, וואָס איז מקבל פנים די יודישע אימיגראַנטען, בעגעגענט זיי מיט אַ וואַרעם וואָרט, מיט אַן עצה, און ווען נויטיג מיט דער ערשטער הילף. אָנדייטונג פון געזעלשאַפטליכען לעבען טוליעט זיך, פון עמיצער אָנגעצונדען, פאַרהאַן דאָ אַ זכר, פון אַרבייטער־רינג, צוויי שולען, צום דאַווענען, אַ צושלעפּטע ביבליאָטעק, אַ ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע, אַ פרויען־פאַראיין „הדסה", צוויי אַסימילאַטאָרישע צווייגען פון דער יאָנג מענס היברו אַסאָסיאיישאָן און יאָנג וואָמען היברו אַסאָסיאיישאָן, אַ תלמוד תורה.

די יוגענד, שוין געבוירענע דאָ, איינגעוואָרצעלטע און — אויסגעוואָרצעלט, ווי נאָר מען דערפיהלט די כוחות פון זעלבסטדערוואַקסענקייט וואַנדערט מען אויס. באָסטאָן ווינקט און רייצט מיט די פייערען פון גרויס־שטאָט. עס ציהט קיין ניו־יאָרק מיט איהר צעשוימטען רייץ פאַר דער יוגענד.

אין צענטער פון לאַנד האַלט מען אַז די יודען פון האַליפאַקס זענען רייך, עס איז זיכער נישט אַזוי, דיהען, וואָס זיצען שוין דאָ עטליכע צענדליג יאָהר האָבען אָפּגעשפּאָרט, האָבען זיי פּשוט אָפּגעשפּאָרט יעדעס יאָהר עטליכע הונדערט דאָלאַר און אָט דערפון שטאַמט די לעגענדע פון זייער רייכטום.

* * *

איך האָב זיך צוגעקוקט צום לעבען פון די יודען אין האַליפאַקס, נישטאָ קיין פריד פאַר זיי, דאָס געזעלשאַפטליכע לעבען איז צונויפגעבונדען פון עטליכע „פאַנטאַזיאָרען", די מגפה פון קאָרטען האָט אַרומגעכאַפּט אַלעמען, דאָס איז די איינציגע צייט־פאַרטרייב אין די פרייע שעה׳ן, מען קומט נישט צו זיי, אַ חוץ ווען מען מאַכט אַ „קאַמפּיין", די גרויסשטעטישע יודען, די פיהרענדע יודען האָבען זיך אויסגעלערנט רעדען צו די פּראָווינץ־יודען מיט דער שפּראַך פון געלד־קלאַנג. און געבען גיט מען צי מען וויל צי נישט. אַ קליינע עדה און דאָך — מיט אַזאַ פערמעגען פון אינסטיטוציעס. מען בויט און מען שאַפט, מען בויט אָבער נאָר ווענט, טויערען אָהן איבהאַלט, אָהן גייסט.

וואַרים־בעדער אין אַלטען ארץ־ישראל

פון משה רייך.

שוין אין די גאָר אַלטע צייטען זענען בעקאַנט געווען די הייל כחות פון די נאַטירליכע וואַרימע קוואַלען, וועלכע געפינען זיך אין די פערשידענע דורך קאָסמישע קאַטאַקליזמען געשאַפענע בערגשפּאַלטען, און אין ארץ־ישראל האָבען עקזיסטירט אין דער גאָר אַלטער צייט לוקסוסאַרטיג, לויט די דאַמאָלסדיגע בעגריפען איינגעריכטעטע וואַרעם־בעדער. אין די אַלטע היסטאָרישע שריפטען געפינען מיר די ערשטע ידיעה איבער אַ וואַרים־באָד (הייל־באָד) אין ארץ־ישראל, נעמליך איב׳ם עבר־הירדן אין דער צייט פון די לעצטע חשמונאים־קעניגען (פלאַוויוס יודישע מלחמות 6.7) ווי אויך פון אַ צווייטען באָד אין דער צייט פון הורדוס (דאָרט 5,33,1).

דאָס וויכטיגסטע וואַרים־באָד איז געווען אין דער שטאָט גדר אָדער גדרה. אין גריכישע קוועלען: גדאָרא, דאָס איז אַ גאָר אַלטע פעסטונג, וועלכע האָט געשפּילט אַ גרויסע ראָלע אין דער אַלגעמיינער יודישער געשיכטע.

אַ משנה אין מסכת ערכין דערצעהלט אַז גדר איז בעקאַנט געווען אַלס פעסטונג נאָך אין דער צייט פון יהושע בן נון (מוקפת חומה מימות יהושע בן נון), נאָך היינט געפינען זיך דאָרט רואינען פון די אַלטע בעדערלעך.

אַ מעשה׳לע אין קהלת רבה בעווייזט אונז, אַז די פרעקווענץ פון חמי גדרה האָט דער גרייכט מאַנכעס מאָל, אין דער סעזאָן צייט אַ גאָר הויכע צאָהל. עס ווערט דאָרט נעמליך דערצעהלט, וועגען דעם ויכוח פון אַן אַפּיקורס מיט רבי מאיר וועגען תחית המתים, דער אַפּיקורס פרעגט: ווי מען וועט נעהמען לעבענס־מיטעל פאַר די אַלע מתים וועלכע וועלען אויפשטעהן, און דערויף ענטפערט ר׳ מאיר העבט יודישליך מיט אַ געגען־פראַגע — האָסטו שוין אַמאָל געוויילט אין בעדערלעך פון גדור אין דער צייט פון הויפּט־סעזאָן (בעונתא)" "יאָ", ענטפערט דער אַפּיקורס, „טאָ", פרעגט ווידער רב מאיר, „ווי נעהמען די בעלי־בתים פון גדור גענוג שפּייז פאַר די אַלע מאַסען וואָס קומען זיך דאָרט צוזאַמען?" אַלזאָ מאַסען פון קורגעסט, פאַר וועלכע ס׳איז נישט לייכט געווען אויפצוטרייבען די נויטיגע לעבענס־מיטלען.

דאָ זענען אויך פאָרגעקומען די קאָנפערענצען פון די חכמי ישראל, מיט אָנגעזעהענע רוימישע אַדעל־לייט און אַדעל־פרויען (מטרונות) וועלכע האָבען געהאַט סימפּאַטיעס פאַר דער יודישער רעליגיע און האָבען געהאָלפען מבטל מאַכען אַ גזרה אויף יודען.

אַ זעהר וויכטיגער קור־אָרט איז געווען קאַל־ראָהי, וועלכער ליגט נישט ווייט פון׳ם מזרח־ברעג פון׳ם ים־המלח, און די גריכישע קוועלען ווערט דער אָ״ט גערופען: קאַלי־ראָע, אין די הייל־בעדער האָט מען איבערגעפיהרט דעם שווער קראַנקען מלך הורדוס, וואו ער האָט זיך אויך געבאָדען אין וואַנעס מיט אייל (פלאַוויוס יודישע מלחמות 1. 5,33). די הייסע קוואַלען 63 פראָצ. צעלזיוס — ווערען אויך היינט בענוצט פון די אַראַבער. רואינען פון אַ באָד מיט אַ וואַסער־קאַנאַל האָבען עדות אויף דער אַמאָליגער גרויסקייט פון דעם דאָזיגען קור־אָרט. וועגען דעם דאָזיגען קור־אָרט שרייבט אויך פּליניוס. שכנות פון דער שטאָט מכור אַרע׳ (מאַכערוס) געפינען זיך די הייסע קוואַלען וועלכע זענען בעקאַנט געווען אונטער דעם נאָמען באַראַס. פלאַוויוס דערצעהלט נסים און נפלאות פון די געוויקסען און וואַסערען, וועלכע ליגען אַרום די קוואַלען, עס זאָל דאָרט וואַקסען אַ געוויסער וואָרצעל, וועלכער גיט פון זיך אַרויס אַ רויטע ליכטיגקייט, און ווער עס רייסט איהם אויס, מוז תיכף שטאַרבען, דער וואָרצעל איז אָבער אַ סגולה צו פאַרטרייבען דבוקים און צוליב דעם גיט מען זיך פאָלגענדע עצה מען גראָבט אַרויס אַ ביסעל אַרום דעם וואָרצעל און מען בינדט צוזאַמען דעם פיס פון אַ הונד, מיט דעם וואָרצעל, טרייבענדיג דעם הונד, רייסט ער מיט זיך אויס דעם וואָרצעל. זעלבסטפאַרשטענדליך פגר׳ט דער הונד באַלד אַוועק.

אויסער דעם האָבען עקזיסטירט נאָך עטליכע קלענערע קור־אָרטער איבער וועלכע ס׳איז ווייניג בעקאַנט, נעמליך פחל אָדער פעלא נישט ווייט פון בית שאָן און נישט ווייט פון בית גוברין (העל־אַטראָפּאָליס) אין דרום פון ארץ־ישראל.

די אַלע אָנגערופענע וויכטיגע וואַרים־בעדער געפינען זיך אין עבר־הירדן (טראַנס יאַרדאַניען) צו מערב פון׳ם ירדן ליגט די חמי טבריה, דאָס איינציגע וואַרים באָד אין דער גאַנצער וועלט וועלכעס איז כמעט אומאונטערבראָכען אין בעטריב געווען צוויי טויזענד יאָהר, די הייל־וואַסערען פון טבריה האָבען אַ טעמפּעראַטור פון 63 גראַד און מען קורירט מיט זיי ריעומאַטיזם. אישיאַס א.אַ.וו.

— נישט נאָר קראַנקע האָבען אויפגעזוכט די וואַרים־בעדער כדי צו געפינען אַ רפואה פאַר זייער קראַנקען אָרגאַניזם, נאָר אויך לעזיג־געהערס, צוליב פאַרגעניגען, פאַרשידענע יודישע און אויך נישט־יודישע קוועלען דערצעהלען פון אויסגעלאַסענקייט, איבערגעטריבענע לוסטיגקייט, פלירטעווען מיט יונגע פרויען און אַנדערע תענוגים, מיט וועלכע די קור־געסט האָבען זיך אָפּגעגעבען און צוליב דעם זענען די יודישע חכמים נישט געווען צופרידען פון די בעזוכען אין די וואַרים־בעדער. טראָץ דעם האָבען זיי פול אָנערקענט איהרע הייל־קראַפט און האָבען אפילו דערלויבט זיך צו באָדען שבת אין די בעדלעך (שבת דף ק״ט :רוחצים במי גדר חמתן, ובחמי טבריה).

עס ווערט דערצעהלט, אַז ר׳ אלעזר בן ערך, גרויסער תלמיד פון ר׳ יוחנן בן זכאי, האָט פאַרבראַכט אין די בעדלעך און האָט דאָרט פאַרגעסען זיין גאַנץ ביסעל תורה אַפילו די עברי אין דער ספר תורה (שבת קמ״ז).

די חכמים האָבען פאַרלוירען דעם פולען צו־ דער גרויסער תלמיד פון ר׳ יוחנן בן זכאי, האָט פאַר־ איינוואוינערס און האָבען זיך נישט געקענט משדך גע־ ווען מיט זיי. עס איז אַמאָל פאָרגעקומען אַ פאַל, אַז אַ תלמיד פון׳ם גרויסען ר׳ יוחנן פון טבריה, ר׳ זע׳רא האָט נישט געוואָלט נעהמען די טאָכטער פון

(ווייטער זעה 9־טע זייט)

יצחק יאַנאַסאָוויטש

די חורבה אין טאָל...

(דערצעהלונג)

6.

— איך געדענק נישט במשך פון אָט די עטליכע יאָהר עמיצער פון אונז זאָל האָבען אַמאָל בעקלאָגט זיך, אַז דער קאָפּ טוט איהם וועה, שוין אָפּגערעדט פון דעם אַז אימיצער זאָל קראַנק ווערען אָדער זיך מוזען לייגען אין בעט אַריין, די מעדיצינישע מכשירים און מיטלען זענען געווען בעהאַלטען און מיר האָבען זיי קיינמאָל נישט בענוצט, סיידען אַמאָל זעלטען, אַז מ׳האָט מיך אַרויסגערופען אין די נאָהענטסטע דערפער עמיצען צו היילען, אונז אַליין האָבען זיי קיין שום נוצען נישט געבראַכט.

— מיר האָבען געלעבט מיט זיך. קיינער איז אונז נישט געווען נויטיג. געוויס זענען געווען פאַרשידענע זאַכען, וואָס האָבען אונז פאַרבונדען מיט דער וועלט, אָבער נאָר דאָס סאַמע נויטיגסטע און דאָס פלעג איך שוין דערלעדיגען, מאַריע האָט כמעט די גאַנצע צייט קיין מענש נישט אָנגעזעהען פאַר די אויגען און זי האָט אויך צו קיין מענשען נישט געבענקט. נישט דערפאַר וואָס זי איז אויף זיי בייז געווען, נאָר אַזוי לעבענדיג ווי מיר האָבען געלעבט, האָט מען אויף קיינעם נישט געקאָנט בייז זיין. זי האָט זיי נישט געדאַרפט, אויף וויפיל עס דאַרפען זיך מענשען וואָס האָבען מורא צו זיין מיט זיך אַליין... אַזוי האָבען מיר געלעבט די ערשטע יאָהרען...

— צי מיר האָבען זיך ליב געהאַט?

אין אָנהויב ווען מיר זענען זיך צוזאַמענגעגאַנגען האָבען מיר נישט געפיהלט צו זיך קיין שום בעזונדערע׳ס, וואָס מ׳זאָל קענען אָנרופען ליבע צווישען מענשען וואָס זייערע וועגען און אינטערעסען זענען זיך אין אַ געוויסען פונקט צוזאַמענגעגאַנגען, מיר זענען ביידע מיד און דערשעפּט געווען פון דעם רוישיגען טומעלדיגען לעבען, מיר האָבען ביידע זיך געוואָלט דערווייטער׳ן דערפון, מיר האָבען געזוכט רוה און שטילקייט.

אָבער דאָס לעבען דאָ אויפ׳ן דאָרף האָט ביי אונז ביידען אויסגעהאַמערט דאָס געפיהל פון ליבע. איך זאָג אויסגעהאַמערט ווייל אַנדערש קאָן מען עס נישט אָנרופען. ס׳איז נישט געווען יענץ ליכטיגע געפיהל וואָס ביי שטאָטישע מענשען, וואָס אָט איז עס דאָ און אַ ליאַדע ווינטעל צושטערט עס. ביין אין אונזער ליבע איז געווען עפּעס, וואָס האָט נאָר געקאָנט געבוירען ווערען ווייט פון מענשען, ווייט פון שטאָט, צווישען פעלדער, אין דעם פרייען רחבות׳דיגען אַרום, ווי דער הימעל טרעפט זיך מיט דער בלייערדיגער ערד. נישט געווען ביי אונז יענע „איי־פערזוכט סצענעס" וועלכע זענען אַזוי אייגען דער ליבע, נישט געווען דאָס שטענדיגע פאַרזיכערן זיך געגענזייטיג אַז מיר האָבען זיך ליב, שטיל, רוהיג, ווי דאָס וואַסער אין טייך, ווי די סעקונדען, די מיליאָנען סעקונדען, אין יאָהר וואָס מען בעמערקט זיי נישט פליסענדיג, הגם ס׳איז קלאָר אַז זיי פליסען.

— איך שרייב אַלץ „ביי אונז ביידען", אין דער אמת׳ן ווייס איך נישט צי דאָס וואָס איך האָב געפיהלט, האָט מאַריע אויך געפיהלט, מיר פלעגען דאָך קיינמאָל נישט רעדען דערוועגען, מיר האָבען נישט בעוואוסט, אַז זי איז דאָ. כאָטש איצט ווייס איך, אַז ביי מיר איז זי געווען, ביי מאַריען? איך ווייס נישט, גיכער וויל איך שוין גלויבען נאָכ׳עם וואָס איז געשעהן, אַז זי איז קיינמאָל נישט געווען, און אפשר האָב איך אַ טעות? אפשר יאָ געווען?

בעת איך זיץ אַלץ פאַרטיפט אין לייענען די דאָזיגע טראַגישע דערציילונג, קלאַפּט מען אין מיין טיהר. די באַלעבאָסטע רופט מיך עסען אָוונט־ברויט, איך שריי אַרויס אַז מיך הונגערט נישט און אַז איך וועל היינט גאָרנישט עסען און אין אַ רגע אַרום בין איך ווייטער פאַרכאַפּט פון דער דאָזיגער שפּאַנענדיגער מענשליכער ווידוי.

אַזוי האָבען אויסגעזעהן זייערע ערשטע וואָכען דאָ אויפ׳ן דאָרף. אַ פאַנטאַסטיש מעשהלע פון צויבער־לאַנד, טויזענד און איין נאַכט... אַ שטילע אידיליע. געבענטשט פון די לויטערע הימלען... אָבער דער בייזער גורל וואָס לויערט איבער דעם מענש, האָט אַנדערש געוואָלט...

— איינמאָל — אַזוי דערציילט דאַוויד בראַם — איז אַ ווינטערדיגען פאַרנאַכטיגען האָט זיך האַרט פאַר אונזער הויז געוויזען אַ מענש, אַ פרעמדער שטאָטישער מענש. פון וואַנען ער איז זיך דאָ אַהער גענומען, ווייסען מיר נישט, משמע... פון דער קליינער סטאַנציע, וואָס איז פון אונז ווייט געווען צעהן קילאָמעטער, האָט ער זיך געלאָזט צופוס, סתם אויף גאָטס באַראָט און דער צופאַל האָט איהם דערפיהרט צו אונזער הויז.

— דאָס איז געווען אַ משוגעדיגער מענש, וואָס געהערט אָהן שום ספק צו דעם טיפּ נאַגעל פון האַמסונס וואונדערליכען ראָמאַן „מיסטעריען". ער האָט געהאַט שוואַרצע אומרוהיגע אויגען, געווען בכלל זעהר אַן אומרוהיגער, דאָס האָט מען געקאָנט דערקענען אין זיינע האַסטיגע זשעסטען אין זיין גאַנצען אַרט רעדען, אין די פאַרשידענע שטימונגען, וואָס זענען איהם בעפאַלען, ער איז געווען דער פולשטענדיגער היפּך פון אונזער.

— ס׳איז מערקווירדיג, וואָס בעת כ׳שרייב וועגען דעם דאָזיגען מענש, אָדער בעת כ׳קער וועגען דעם מענש וואָס האָט פאַרטריבען די רוה פון מיין הויז, פאַריאָגט דאָס גליק פון מיין שטילען רוהיגען ווינקעל, פיהל איך נישט צו איהם קיין בעזונדער מין בייזקייט, ער איז אין תוך גענומען גאָרנישט שולדיג, ער איז אומגליקליך פון אייביג אָן און דער גורל האָט געוואָלט, אַז ער זאָל זיין אומגליק טיילען מיט אונז, נישט ער — נאָר דער פאַטום האָט אַ דריי געטאָן אונזער לעבען באַרג־אַראָפּ, ער איז גאָרנישט שולדיג.

— ער איז פאַרבליבען ביי אונז אין הויז, ער האָט שיין געשפּילט אויף אַ גיטאַרע, האָט שיין דעקלאַמירט און האָט זעהר שיין געזונגען, אויף וויפיל איך ווייס, איז ער אַמאָל געווען אַן אַקטיאָר, פון דאַנען נעהמען זיך אפשר זיינע איבערגעטריבענע זשעסטען וועלכע האָבען אונז אויסגעזעהן זעהר ווילד אין אָנהויב.

— איך האָב זיך צו איהם שנעל צוגעוואוינט. איך בין געווען אַזוי פעסט איינגעוואָרצעלט אין מיין רוהיגקייט, אַז ער האָט מיך אַבסאָלוט נישט אַרויסגעפיהרט פון דער גלייכגעוויכט, אַנדערש אָבער איז עס געווען מיט מאַריאַן, זי איז וואָס אַ טאָג אַנדערש געוואָרען, זי האָט זיך אָנגעשטעקט מיט זיין אומרוהיגקייט, מיט זיינע שטימונגען און איז בכלל געוואָרען אַן אַנדערע, דורך גאָר אַ קורצער צייט.

(סוף מאָרגען).

ערשטע שריט צו ענטוואפנונג

נעכטען אנגענומען אין גענף די רעזאלוציע צו באגרעניצען די בעוואפנונג

גענף. 23 (ספ. טעל.)

פאר די זומער-פעריען האָט הויפט-קאָמיסיע פון דער ענטוואָפנונגס קאָנפערענץ זיך בעראטען וועגען דער רעזאָלוציע וועגען בעגרעניצען די בעוואפנונג. עס האָבען גערעדט די פאָרשטעהער פון אלע מלוכות.

דער פוילישער דעלעגאט גענ. בורהארדט-בוקאצקי האָט געהאלטען א לענגערע רעדע אין וועלכער ער האָט ערקלערט, אז פוילען וועט שטימען פאר דער רעזאָליוציע.

גענף, (ספ. טעל.)

אויף דער זיצונג פון דער הויפט-קאָמיסיע פון דער ענטוואָפנונגס-קאָנפערענץ איז היינט אָפּגעשטימט געוואָרען די רעזאָלוציע וועגען בעגרעניצען די בעוואָפנונג, פאר וועלכע עס זענען אָפּגעגעבען געוואָרען 41 שטימען. געגען האָבען געשטימט די דייטשען און סאָוויעטען. 8 האָבען זיך אָפּגעהאלטען פון שטימען.

גענף, 23 (ספ. טעל.)

די ענטוואָפנונגס-קאָנפערענץ איז אָפּגעלעגט געוואָרען ביז אָנהויב 1933.

צוליב נקמה פון גנבים

איז געקומען צו א שיסעריי

וו א ר ש א. אויפ'ן פלאץ גזשיבאָווסקי 2 געפינט זיך די בעקאנטע אייזען-פירמע „ספּשענט טעכניטשני". די אייגענטימער פון דער פירמע זע-נען: ע. דאָמב-אָווסקי און נפתלי צווערנער. די דאָזיגע פירמע איז שוין עטליכע מאָל געוואָרען בע גנבעט. פאר דער לעצטער גנבה זענען געוואָרען ארעסטירט 5 מאַן. זייער פראָצעס איז די טעג פאָרגעקומען און זיי זענען געוואָרען פערמשפט צו פערשידענע טערמינען טורמע. די חברים פון די פערמשפטע האָבען זיך נוקם געווען נעכטען ביי־טאָג אין דער פירמע „ספּשענט טעכניטשני". זיי האָבען פון גאס אריינגעהאקט עטליכע שטיינער אין די פענסטער

די נקמה-נעהמער זענען אנטלאָפען. גראָד איז אין געשעפט געווען איינער פון די אייגענטימער, דער 43 יאָהריגער נפתלי צווערנער (פראָסטע 8). ער איז ארויסגעלאָפען אויף דער גאַס און נאָכגע-יאָגט די שויבען-האַקער. דערביי האָט ער עטליכע מאָל אויסגעשאָסען פון זיין רעוואָלווער אין די לופטען.

פאר'ן הויז פלאץ גזשיבאָווסקי 14 האָט צווערנער מיט דער היקף פון א צווייטען סוחר פון דער אייזען-בראנזשע פערהאלטען איינעם פון די אנפאלער. דעמאָלט זענען אונטערגעקומען זיינע חברים און מיט מעסערס און אייזענס זיך געוואָר-פען אויף צווערנער'ן און זיין פריינד. ביידע זענען נעפאלען פערוואונדעט. דער פערהאלטענער איז געוואָרען אפגעשלאָגען.

ס'איז אָנגעקומען פאָליציי און דורכגעפיהרט אויפן גזשיבאָוו אָנ'אָבלאווע. ס'זענען ארעסטירט געוואָרען א גרעסערע צאָהל מענשען, דרונטער אויך טראנספּאָרט-ארבייטער, פורמאַנעס און בערזע-לייט.

באהן-קאָנצערנעס אין אמעריקא

ל אָ נ ד אָ ן, 23 (ספ. טעל.) פון ניו-יאָרק איז מען מודיע, אז עס פראָיעקטירט זיך צו שאפען 4 גרויסע קאָנצערנס פאר אלע באהן-ליניעס מיט א קאפיטאל פון 10 מיליאָן דאָלאר.

אורטייל איבער דער בערלינער רעגירונג

(ענדע פון דער 1־טער זייט)

בירגער־קריג. דאָס פאָלק איז בערעכטיגט צו אַ ווידערשטאַנד, ווייל די קאָנסטיטוציע און די גע־זעצען ווערען געבראָכען דורך דער צענטראַלער מאַכט. עס זענען ניט שולדיג די לענדער, וועל־כע היטען זייערע קאָנסטיטוציאָנעלע רעכט, נאָר די וועלכע, וועלכע האָבען געוואַגט צו אַטאַקירען די קאָנסטיטוציע.

מען „רייניגט"

ב ע ר ל י ן, 23 (ספ.)

עס האָט זיך אָנגעהויבען אַ „רייניגונג" פון די אַמטען. מען האָט אַראָפּגעזעצט שוין דריי שטאַט־סעקרעטאַרען, 4 פּראָווינץ־אויבער פּרעזידענטען, 6 פּראָווינץ־פּרעזידענטען און 10 פּאָליציי־פּרע־זידענטען.

אין די פּאָליטישע קרייזען האָט אַרויסגע־רופען פיל שמועסען דער פאַקט, וואָס מען האָט נישט אַראָפּגעזעצט דעם אויבער־פּרעזידענט נאָסקע אין האַנאָווער, דעם פּרעזידענט צערגיבעל אין דאָרט מונד און דעם דעמאָקראַטישען פּרעזידענט פריי־דענבורג.

ב ע ר ל י ן, 23 (ספ.)

די נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטען און דייטש נאַצי־יאָנאַלע איבן אויס אַ דרוק אויף דער רעגירונג, מען זאָל דערקלערען פאַר אומלעגאַל די קאָמוניסטישע פּאַרטיי און אָננעמען שאַרפע מיטלען געגען די קאָמוניסטען. אָבער די רעגירונג האָט נאָך דערוויל נישט אָנגענומען קיין בעשלוס אין דער פראַגע. ס'איז מעגליך, אַז מען וועט דערוויל זיך בעגרעניצען מיט דעם, וואָס מען וועט פערבאָטען אַלע קאָמוניס־טישע שוץ־אָרגאַניזאַציעס. מען ווייסט אויך נישט, צי וועט מען פערבאָטען די קאָמוניסטישע בעוועגונג נאָר אין פּרייסען, אָדער איבערן גאַנצען לאַנד. מען רעכענט, אַז אויף דער קאָנפערענץ ליט די פּראָ־ווינץ־רעגירונגען, וואָס קומט פאַר שבת אין שטוט־גאַרט, וועט אויך די דאָזיגע פראַגע בעטראַכט ווערען.

אַנדערע מיינען, אַז מען וועט די קאָמ. פּאַרטיי פערבאָטען ערשט נאָך די וואַהלען. מען וועט דאַן גלייכצייטיג אַנולירען אַלע קאָמוניסטישע מאַנדאַטען צום פּאַרלאַמענט.

איז אנהויב

ב ע ר ל י ן, 23 (ספ.)

ווי בעוואוסט, האָט פאָן פּאַפּען תחילת גע וואָלט אַראָפּזעצען נאָר דעם פּרייסישען פּרעמיער ברוין און דעם אינערן־מיניסטער סעווערינג. ערשט ווען די איבעריגע מיניסטאָרען האָבען זיך סאָלידאַריזירט מיט ברוינען און סעווערינגען און האָבען זיך אָפּגעזאָגט קומען צו פאָן פּאַפּענען אויף אַ זיצונג, האָט מען זיי אויך אַראָפּגעזעצט.

צוויי פון די מיניסטאָרען — הירטזיפער און שרייבער — ווילען נישט פערלאָזען זייערע אַמט־ביוראָס, ביז מען וועט זיי אויך נישט אַראָפּזעצען מיט געוואַלד. עס הייסט — זיי וועלען אַוועקגייך ערשט באַכדעם ווי מען וועט זיי דערקלערען, אַז אויב נישט, וועט מען זיי מיט געוואַלד בעזייטיגען.

ק ע נ י ג ס ב ע ר ג, 23 (ספ.)

אָנהויב אויגוסט וועט פאָרקומען אַ בעגעגעניש צווישען פּרעזידענט הינדענבורג מיט'ן פעלד־מאַר־שאַל מאַקענזען, וועלכער וועט קומען קיין נויר־דעק. דער וויזיט וועט לעבהאַפט קאָמענטירט.

אפגעשטעלט צייטונגען

ב ע ר ל י ן, 23 (ספ.)

די „ראָטע פאַנע" איז אָפּגעשטעלט געוואָרען אויף 5 טעג. קיין מאָטיווען זענען נישט אָנגעגעבען. אין לייפּציג איז קאָנפיסקירט געוואָרען דער לעצ־טער נומער פון דער קאָמוניסטישער „אַרבייטער־שטימע" און די צייטונג איז געוואָרען אָפּגעשטעלט ביז'ן 31 יולי.

די פּרעסע מעלדעט אויך, אַז גענעראַל רונד־שטעט האָט

פערבאָטען די פּריוואַטע לופט-קאָמוניקאַציע

פון בערלינער צענטראַלען פליה־פּלאַץ. דער מאָטיוו איז — די מורא, אַז די פּאַרטייאישע אָרגאַ־ניזאַציעס זאָלען נישט מאַכען קיין פּרובען פון לופט דעמאָנסטראַציעס געגען דער רעגירונג.

ב ע ר ל י ן, 23 (ספ.)

אין קעניגסבערג האָבען

היטלעראָווצעס שטאַרק צושלאָגען

דעם ס.ד. דעפּוטאַט יעקער, וועלכער האָט דאָר־טען געהאַלטען אַ פאָרלעזונג א. ד. ט. „קאַמף מיט'ן פאַשיזם". די פּרעסע שרייבט, אַז דאָס שלאָגען איז פאָרגעקומען אין דער אָנוועזענהייט פון קאַפּיטאַן פון דער אָרטיגער זשאַנדאַרמעריע. פאַר דער פאָרלע־זונג האָט מען אַלעמען אין זאַל רעוידירט און געזוכט געוועהר.

אין בערלין האָט מען פאַריגע נאַכט אונטער־געצונדען אַ רייה רעקלאַמער־סלופּעס מיט יואַהל־פּלאַקאַטען. פייערלעשער און פּאָליציי האָבען אומ מעטום איינגעלאָשען דאָס פייער.

גען. שלייכער לייקענט

ב ע ר ל י ן, 23 (ספ.)

דער קריגס־מיניסטער, גענעראַל שלייכער, האָט פערעפענטליכט אַ בריף צום דעפּוטאַט שרייבער און אין בריף פּאָלעמיזירט ער געגען די פאָרוואורפען אַז ער האָט זיך בעטייליגט אין אַראָפּוואַרפען די ברינינג רעגירונג. ער פיהרט אויס: ס'איז נישט אמת, אַז איך האָב זיך בעטייליגט אין די בעמי־הונגען אַראָפּצוואַרפען ברינינגען. ס'איז אויך נישט אמת, אַז די רייכסווער האָט זיך געמישט אין דער פּאָליטיק.

וואס עס זאגט די „פראוודא"

מ אָ ס ק ו ע, 23 (ספ.)

די „פּראַוודאַ" שרייבט וועגען דער לאַגע אין דייטשלאַנד:

די איצטיגע דייטשע רעגירונג, וועלכע פּער־טרעט די אינטערעסען פון קאַפּיטאַל, פון אינדוסטריע און יונקערס, און שטיצט זיך אויף די היטלערישע באַנדעס און אויף דער רייכסווער, איז צוגעטראָ־טען איינשטעלען אַ פאַשיסטישע דיקטאַטור און דערשטיקען דעם אַרבייטער־קלאַס דורך טעראָר. ווייטער ווייזט „פּראַוודאַ" אָן אויפ'ן דורכפאַל פון דער ס. ד. פּאָליטיק אויפ'ן געביט פון שיצען די אַרביי־טער רעכט — די בורזשואַזיע אַנולירט ד יקאָלעקטי־ווע אָפּמאַכען און פיהרט איין צוואַנג־אַרבייט.

די צייטונג אָנערקענט, אַז די דייטשע קאָמו־ניסטען האָבען נישט פּעראייניגט אַרום זיך אַלע אַר־בייטער, אָבער דער איצטיגער אָנגריף פון דער בור־זשואַזיע יאָגט אונטער אָט דעם פּראָצעס. בעת די מאַסען־קאַמפען שלאָגען זיך מיט די היטלעראָווצעס האַנד ביי האַנד קאָמוניסטען און ס. ד. אַרבייטער און רייכס־באַנער־יסטען, אונטער אַנ'אַלגעמיינער אַנטי פאַשיסטישער פאַהן.

„פּראַוודאַ" בעשולדיקט די ס. ד. אין פעראַט פון ארבייטער קלאס בעזונדער בעת די געשעהע-נישען אין האמבורג, ווען סעווערינג, ברוין און גזשעשינסקי האָבען געשיקט זייער פאָליציי צו הילף די פאשיסטען.

די וויימארער קאָנסטיטוציע איז געוואָרען אַנולירט אויפן גרונט פון ארט. 48 פון דער זעל-בער קאָנסטיטוציע. די דייטשע רעוואָלוציאָנערן קלערען נישט צו פערטיידיגען אָט די קאָנסטיטוציע, זיי קעמפען פאָר א סאָוויעטען-דייטשלאנד. די נאָהענטסטע טעג וועלען ווייזען, צי דער בורזשו-אזיע וועט זיך איינגעבען דורך טעראָר פערהאַמע-ווען אויף א צייט די רעוואָלוציאָנערע בעוועגונג, אויף א לענגערע צייט איז דאָס נישט מעגליך אין א לאנד, ווי דער פּראָלעטאריאט איז די מעהר-הייט.

די „איזוועסטיא" גיט בלויז אינפאָרמאציעס אונטער א קאָפּ: „די לאגע אין דייטשלאנד".

ב ע ר ל י ן, 23 (ספ.)

גענעראל רונדשטעט האָט ארויסגעגעבען א גאנצע רייה פעראָרדנונגען וועגען דעם, אז

די פאליציי זאל ענערגיש בענוצען געוועהר

וועגען דעם. אז מ'זאָל ברייטער אנווענדען דאָס רעכט צו ארעסטירען, און וועגען פערבאָט צו געוועהר טראָגען. ווער עס אגיטירט פאר א גענעראל-שטרייק – מחברים פון פלוגבלעטער, פערשפּרייטער, רעדנער און דגל. – וועט הארב בעשטראָפט ווערען, לויט די פאָרשריפטען פון לעצטען דעקרעט.

ב ע ר ל י ן, 23 (ספ.)

דער פעראיין פון געוו. גענעראלען פון ווילהעלמס צייטען האָט ארויסגעשיקט

אַ בעגריסונגס-דעפּעשע צו דער פאַפּען-רעגירונג

וואָס זי האָט אזוי געשיקט און שנעל זיך אָפּגע-פארטיגט מיט די ס. ד., וועלכע האָט אין די רעוואָלוציע-טעג פון 1918 געגעבען דער דייטשער ארמעי מיט א מעסער אין רוקען.

פיינדליכע אויסרופע געגען פאן פאפען אין שטוטגארט

ב ע ר ל י ן, 23. (ספ. טעל.) היינט איז גע-קומען קיין שטוטגארט דער קאנצלער פאָן פאפען. דער המון האָט איהם ביי דער באהן-סטאציע בע-געגענט מיט אויסגעשריען: „נידער מיט פאָן פאפען"! „זאָל לעבען סעווערין!"

פאליציי האָט ארעסטירט עטליכע פערזאָן.

דער אמת וועגען ארץ-ישראל

קען בעגייסטערען יודען אין גלות אפילו אין קריזים-צייטען

פון חיים נחמן ביאַליק.

דער איינדרוק וואָס איך האָב געקראָגען פון מיינע פריינד און פון די פערשידענע פערזאמלונ-גען דאָ און דאָרט אין גלות איז, אז אלע לענדער האָבען איצט שוועריגקייטען צו זאמלען געלד פאר ארץ-ישראל צוליב דער שווערער עקאָנאָמישער לאגע איבער דער גאנצער וועלט. עס פערשטעהט זיך, אז מענשען וואָס לעבען אין שטענדיגער זארג קענען זיך נישט פעראינטערעסירען מיט ציוניזם, מיט נאציאָנאלער ארבייט, און ספּעציעל מיט אָנ'-ארבייט פאר א גרויסען אידעאל. פאר אויפלעבען א פאָלק, אין אזא ארבייט איז שטענדיג נויטיג א ביסעל רוהיגקייט פון געמיט, אביסעל שמחה. עס טרעפט זעהר אָפט, אז דווקא צרות דעמוטיגע און בעגייסטערען מענשען צו ארבייט, אָבער די ארבייט גופא מוז שטענדיג געטון ווערען אין אָנ'-אטמאָספערע פון פרייד, ווען הערצער און נשמות זענען געדריקט, איז נישטאָ קיין פלאץ פאר אר-בייט דורך שמחה.

לויט מיין מיינונג דארף פּראָפּאגאנדע אָנגע-מען אָנ'אינדיווידועלע פאָרם. פריוואַטע דיסקוסיעס, אָבער נישט קיין רעדעס. דאָס וואָרט דארף געהן פון מויל פון איין מענשען צום צווייטען, צווישען פריינד, ביים טיש פון דעם אָדער יענעם בעל-הבית, ביי א גלעזעל טיי אין פריוואטע קרייזען.

עס זענען דאָ מענשען אין ארץ-ישראל, וואָס האָבען פּראַקטישען וויסען און קאָנען א סך אויפ-טון אין ארץ-ישראל. איך האַלט, אז וואָס מעהר מיר שטרייכן אונטער דעם אידעאליסטישן שטאנד-פונקט, דעם נאציאָנאלען זין פון דער זאך, אלץ שווערער ווערט פאר אונז צו פעראינטערעסירען דעם יחיד, און עס איז פערהאן א געפאהר, אז מיר זאָלען איהם פערלירען. דאָרט וואו עס איז פערהאן דער אלגעמיינער אינטערעס, וועט דער פשוטער יוד שטענדיג דענקען, אז זיינע אינטערע-סען זענען אין געפאהר. וואו עס איז אָבער איינ-געוואָבט דער גרויסער אידעאל, וועט דער זעלבער יוד זיין גרייט בייצושטייערען זיין חלק צו דער בעוועגונג, אין אפשר געבען א סך. אויב ער האָט א גוט הארץ. ער איז אויך גליקליך ווען ער קאָן געבען, אָבער ער וועט דאָס נישט פערבינדען מיט זיינע פריוואטע געשעפטען. אלעמאָל איז פערהאן ביי איהם א צווייפעל, און מען דארף צו איהם רעדען וועגען פערזענליכע פּראָפיטען, וואָס אָנ'-אינוועסטיציע אין ארץ-ישראל קאָן איהם ברענגען.

מיר מוזען בייטען דעם טאָן און דעם סטיל פון דער עפענטליכער פּראָפּאגאנדע. מיר טאָרען נישט צופיעל שטעלען אויף דער העלדישקייט, וואָס א מענש דארף ארויסווייזען, געהענדיג קיין ארץ ישראל. דער געוועהנליכער יוד וועט זאָגען:

„איך קאָן נישט זיין קיין העלד; איך קאָן נישט זיין קיין חלוץ; איך קאָן נישט אויסטריקענען זומ-פען; איך קאָן נישט שטעלען מיין לעבען אין גע-פאהר. די וואָס זענען פעהיג עס צו טון, האָבען מיין ברכה. איך וועל זיי געבען געלט, געבען וואָס איך קאָן, אָבער איך קאָן זיי נישט געבען מיין לעבען".

א וודאי איז די חלוצים-ארבייט א וואונדער-באַרע ערשיינונג, אָבער עס וואָלט אפשר געווען גלייכער ארונטערצונעהמען דעם דעקאָראטיווען מאנטעל פון דער פּראָפּאגאנדע, און זיכער איז נוי-טיג צו בעזייטיגען אלע איבערטרייבונגען. ווי איהר ווייסט, איז שוין פערהאן א פערטיגער סטיל פון פּראָפּאגאנדע, וואָס דערצעהלט די גרויסע וואונדער פון ארץ-ישראל. און עס איז דערפאר נויטיג ארויסצונעהמען אָט דעם טייל און גיכער בעווייזען די פּראַקטישע זייטען פון דעם יודישען היימלאנד. אָבער דאָס טאָר אויך נישט געטון ווע-רען אלס א פאָרם פון עפענטליכער פּראָפּאגאנדע עס דארף זיין א מין הויז-צו-הויז קאמפּיין.

מען וועט אפשר א־ויסשיקען א גרופּע מענ-שען קיין פאלעסטינע. אָבער נישט קיין בעצאהלטע בעאמטע. אָט די גרופּע מענשען וועט מאכען פער-בינדונגען מיט יודען איבעראל, וואָס זענען פער-אינטערעסירט אין דער אויפבויאונג פון א יודישען היימלאנד. די דאָזיגע גרופּע מענשען וועט זיין אימשטאנד צו געבען ריכטיגע אינפאָרמאציע. אמת'דיגע פאַקטען וועגען אלץ וואָס טוט זיך אין אונזער לאנד.

(סוף מארגען)

לאָדז, 24 יולי 1932

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז, 24 יולי 1932

אין דייטשלאַנד

עס איז אייגענטליך געשעהען דאָס, אויף וואָס מ'האָט זיך שוין לאַנג גערֿיכט. די מיליטערישע קליקע וואָס האָט ביז איצט פון הינטען ארום אָנגעפיהרט מיט דער דייטשער רעגירונג, האָט איצט אָפען איבערגענומען די מאַכט אין די הענט. די וואַהל קאָמעדיע וועט אפשר ווייטער אָנגיין, גאַנץ מעגלעך, אז דעם 31-טען יולי וועלען די וואַהלען טאַקע פאַרקומען, אָבער די מיליטערישע מאַכט וועט שוין זאָרגען דערפאַר, אז דער וואַהלער זאָל זיך קענען „פריי" ארויסזאָגען. נישט אום זיסט האָט מען אין דער הויפּטשטאָט פון דייטשלאַנד איינגעפיהרט אויסנאַהם-צושטאַנד און דערמיט אָפיציעל אָפּגעשאַפט (נישט אָפיציעל שוין לאַנג) די פרייהייט פון וואָרט, פון דער פרעסע, פאַרזאַמלונגען א. א. וו. די קאָמוניסטישע פרעסע וועט ערקלערט ווערען פאַר אומלעגאַל, אז מ'וועט כאַפּען אַ קאָמוניסט מיט געווער אין האַנט, וועט מען איהם שטעלען צום שטאַנדגעריכט אונטער דער דראָהונג פון טויט-שטראָף. די היטלעריסטען אָבער וועלען ווייטער בּושעווען, ווייטער ארומגיין בעוואָפענט פון קאָפּ ביז די פיס ווייטער מאָרדען מענשען אין די גאַסען, ווייטער פיהרען זייער פאָגראָם-העצע געגען יודען. די וואַהלען וועלען דורכגעפיהרט ווערען לויטן רומעניש'ן און אַנדערע „רעצעפּטען" און אַלץ וועט זיין ווי ס'בעדאַרף צו זיין. און טאָמער אפילו זאָלען די וואַהלען נישט געבען אַזאַ רעזולטאַט ווי מ'ראַיף, טאַ אויף וואָס זענען פאַראַן קוליסנוואָרפער עטצעטערא? וועט מען פונקט ווי מיט אַ טאָג צוריק ווידער ארומרינגלען דעם רייכסטאַג מיט מיליטער און קוילען־וואַרפער, צוטרייבען די דעפּוטאַטען א. א. וו. אַזוי אַלענפאַלס ווילען די איצטיגע מושלים אין דייטשלאַנד מיטן גואל פון דער „דעמאָקראַטיע", הינדענבורגען אליין. די פראַגע איז נאָר, צי וועלען זיי בעקומען דעם געהעריגען ווידערשטאַנד, צי וועט מען זיי לאָזען אַזוי לאַנג געוועלטיגען ווי אין איטאַליע.

„ראַבאָטניק" איז ארויס מיט אַ גרויסען קאָפּ אויף דער גאַנצער ערשטער זייט א.נ. „דייטשלאַנד ערב אַ רעוואָלוציע". דער בירגער-קריג אין דייטשלאַנד, ווייזט אַן דער פּעפּעסישער צענטראַל-אָרגאַן, גייט איצט אריין אין אַן'ענטשיידענדיגער פאַזע. עס וועלען שוין איצט ענטשיידען נישט די וואַהלצעטלען, נאָר אַ דירעקטער צוזאַמענשטויס פון פאַשיזם מיטן סאָציאַליזם.

„ראַבאָטניק" פאַרגעסט אָבער בעוואוסטזיניק, אז דער הויפּט-קאַמף וועט גיין נישט צווישען די היטלעריסטען און די סאָציאַלדעמאָקראַטען, נאָר צווישען די היטלעריסטען און קאָמוניסטען, וועלכע האָבען שוין געוואָרפען דעם לאָזונג פון אַ גענעראַל-שטרייק, וואָס מ'דאַרף עס פערשטיין אַלס פאָרשפּיל צו אַ דירעקטען קאַמף. פאַרן ערפאָלג פון דער קאָמוניסטישער אקציע וועט זיין זייער וויכטיג, צי עס וועט צושטאַנדקומען דער איינהייטליכער פראָנט מיט די סאָציאַל-דעמאָקראַטען, וואָס האָט לעצטענס אין דייטשלאַנד געפונען אַ סך אָנהענגער. ווען עס זאָל צושטאַנדקומען „דאָס שטיקעל וועג צוזאַמען", קען עס אַמאָל געבען אַ טויט-קלאַפּ דעם דייטשען פאַשיזם, וואָס וועט נאָך האָבען אויסצושטיין אַ קאַמף פון אַ צווייטער זייט: מצד פרייסען, בייערן און זאַקסען, וועלכע טרעטען ארויס געגען אַטענטאַט אויף זייער אויטאָנאָמיע רעכט.

מ'דאַרף אויך נישט פאַרגעסען, אז די היטלעריסטען קומען צו דער מאַכט אין אַ סך אַנ'ערגערער צייט ווי מוסאָליני אין איטאַליע, ווי אַנדערע דיקטאַטאָרען און דיקטאַטאָרלעך אַנדערשוואו. דער 7-מיליאָניגער אַרבייטסלאָזע-אַרמיי אין דייטשלאַנד וועלען זיי זיכער קיין ברויט, און קיין אַרבייט נישט קענען געבען, סיידען זיי וועלען זיי אָנטון אין מיליטערישע מונדירען און שיקען אויפן פראָנט. אָבער מלחמה דאָס איז שוין אַ בעזונדערס ריזיקאַלישע אונטערנעמונג, בפרט נאָך, אז זיי זענען נישט זיכער, צי די ביקסען וואָס זיי וועלען איינטיילען די אַרבייטסלאָזע וועלען אין דער ערשטער ריי נישט אויסגענוצט ווערען געגען זיי גופא.

פאַסירען אַזוינע זאַכען אויך.

T.

העצע אין דאָרף געגען דער שטאָט

„פּוילען איז אַן'אַגראַר-לאַנד!" — מיט אָט דעם ווערטעל פלעגט דער פּוילישער מיניסטער קאָנצענטרירען, פּונקט ווי אַ מאָזאָוויעצער יוד האָט ליב אריינצוואַרפען: „איך בין אַ פּשוטער בעל-מלאכה!.."

און דער פּועל יוצא דערפון: אז אַלע אָנשטרענגונגען פון דער מלוכה, אַלע קרעדיטען, סובסידיעס, אַלע פּריוויליגיעס, אפילו די געזעצען ווערען צוגעשניטען ספּעציעל פאַר'ן לאַנדוויירט, פאַר'ן פּויער, ווייל ער איז דער אויבערשטער פון שטויסעל.

דאָס לעבען דערצעהלט אָבער עפּעס אַנדערש. די בעוועגונג פון דאָרף אין שטאָט געהט אין פּוילען אפשר גאָך מיט אַ גרעסערן אימפּעט ווי אין אַלע לענדער, און דער רעזולטאַט דערפון איז, אז איצט בעטרעפט שוין די בעפעלקערונג פון שטאָט כמעט פולע 40 פּראָצ. פון דער אַלגעמיינער בעפעלקערונג אין פּוילען, און אויב מ'זאָל נעמען אין בעטראַכט די שאַפונג-פעהיגקייט און דעם קאָנסום כוח פון אַ שטאָטישען בירגער לגבי אַ דאָרפישען, קען מען אָננעהמען, אז די שטאָט איז שוין ביי אונז שטאַרקער, ווי דער דאָרף.

אמת, דער כוח המושך פון דער שטאָט בעשטעהט נאָך נישט אין נייע פּראָדוציר-מעגליכקייטען, אין פאַרגרעסערטער אינדוסטריע, אין פאַרשטאַרקטען האַנדעל, בכלל אין פאַרברייטערטע עקאָנאָמישע האָריזאָנטען; דער כוח איז דערווייל דערהויפּט אין קולטורעלער און פּאָליטישער. אין שטאָט איז פאַראַן אַ שולע, אַ פאַרשטאַרקטע פּאָליטישע ענטוויקלונג, א בעוועגונג פון ספּאָרט און פיזישע דערציהונג, אין שטאָט איז פּשוט איגטערעסאַנטער פאַר דער אַקאַנשט-אויסגעקימענער אינטעליגענטער פּוילישער יוגענד, וועלכער קען שוין מעהר נישט זיצען אין דאָרף מיט'ן אָפּל צוגעבונדען צו דער ערד.

אָבער טאַקי דאָס איז מחייב דער רעגירונג, צוצוקוקען זיך צו די נייע-געשאַפענע פאַרהעלטעניששען און צופּאַסען צו זיי איהר פּאָליטיק.

אויף וויפיל פּוילען ווערט פון יאָהר צו יאָהר ווייניגער דאָרפיש און מעהר שטאָטיש, אויף אַזוי פיל מוז די אָנשטרענגונג פון אַלע עקאָנאָמישע אָנפיהרענדיגע פאַקטאָרען געקירעוועט ווערען מעהר אין דער נייער ריכטונג. ס'מוז דאָך דער פאַרגרעסערטער שטאָט געגעבען ווערען דער כוח-החיוני, די זאַפט פון לעבען, כדי זי זאָל נישט ווערן איבערגעוואַקסען אויפ'ן אייגענעם חשבון און נישט אריינפאַלען אין אָנעמיע.

אָבער דאָ קומט די פּאַרטייאישע דעמאַגאָגיע און לייגט שטיינער אויפ'ן וועג פון'ם נאַטירליכען פּראָגרעס. די פיהרערס פון דאָרפישע פּאַרטייען, סיי פון די אָרימע ווי אויך פון די רייכע, זעהענדיג, אז זייער קאַמף מיט דער סאַנאַציע איז אויך אַלס פּאָליטישע פראָנטען פאַרשפּילט און אז די בעקלעך ווערען פון אונטער זיי ביסלעכווייז ארויסגערוקט, האָבען קאָנצענטרירט זייערע כוחות ארום דער פּאָזיציע פאַר דער שטאָט און אָנגעהויבען בעשיטען איהר מיט די פיילען פון זייערע גיפטיגסטע העצעס.

די שטאָט איז אַן'אומזיסטער פרעסער, אַלץ, וואָס ווערט דאָרט געטון איז נול ווערט, דער גייסטיגער אַרבייטער און אפילו דער פאַבריק-אַרבייטער טוען גאָרנישט אויף – דער עיקר איז דער דאָרף, וואָס ברענגט ארויס ברויט פון דער ערד, דער פּויער איז דאָס אויבערשטע פון שטויסל, איהם קומט אַלץ, דער שטאָט – גאָרנישט!

כאָטש נעם און אָרגאַניזיר אַ מאַסען-אָנפאַל אויף דער שטאָט און צוראַביר דאָרט אַלץ מיט אַ-אַנדער, נישט איבערלאָזענדיג אַ שטיין אויף אַ שטיין פון אַלע הייזער, פאַבריקען און רעגירונג-בנינים!...

זיי, די פּאַרטיי-דעמאַגאָגען, זענען אפשר אויסען בלויז פּאָליטישען טומל און העצע געגען דער רעגירונג. אָבער מיר, שטאָטלייט, קענען שוין זעהן דערין סמנים פון אַנ'אויפשטאַנד געגען דעם פּראָגרעס, געגען דער ענטוויקלונג פון דער מלוכה, אַ שטויס אויף צוריק אין די אָרימס פון מיטעלאַלטער.

און אין היינטיגען שווערען וועלט-קריזיס, אינ'ם ביטערען קאָנקורענץ-קאַמף צווישען די מלוכות פאַר'ן שטיקעל ברויט, איז די דאָזיגע העצע פּשוט מסוכנדיג פאַר אונז אַלעמען-אריינגערעכענדיג אויך דעם פּויער.

אויף אַזאַ העצע איז נישט גענוג צו ענטפערן מיט צייטונגס-אַרטיקלען, דערצו מוז די רעגירונג נעמען אַ שטעלונג. ס'מוז אין דער גאַנצער פּאָליטיק פון דער רעגירונג, אין שטייערן, קרעדיטען, סובווענציען, אינוועסטיציעס וכדומה, שאַרף קענטיג זיין די אָנערקענונג, אז פּוילען רוקט זיך פאָראויס, אז די שטאָט וואַקסט און פאַרגרעסערט זיך און בעקומט מעהר אויפמערק ווי ביז אַהער.

מ'מוז אויפהערען צו קאָקעטירען מיט'ן ווערטעל: „פּוילען איז אַן'אַגראַר-לאַנד!" ווייל דאָס פּויערטום. אינ'ם איצטיגען פאַר'מבול'דיגען צושטאַנד, איז דאָך אַ קנאַפּער יחוס און אַ קנאַפּער גליק פאַר דעם לאַנד.

און אויפהויבען די אַגריקולטור אין פּוילען צו אַ העכערער מדרגה, מעכאַניזירען איהר, פּראָדוקטיוויזירען איהר, פאַרוואַנדלען איהר אין אַ כלי פון ברכה און שפע פאַר דעם לאַנד, קען טאַקי ווידער נאָר די שטאָט, מיט איהר איניציאַטיוו, מיט איהרע המצאות, מיט איהר שעפערישער ענערגיע.

מיט'ן האַלב-נאַקעטען און באָרוועסען פּויער, וואָס קען מיט דער האַנד אפילו פאַר זיך אַליין נישט אויסאַרבייטען קיין ברויט אויף אַ גאַנץ יאָהר וועט פּוילען ווייט נישט קומען. אויפהויבען און פאַרשטאַרקען זיך קען ער נישט דורכ'ן קאַמף געגען דער שטאָט, נאָר דווקא מיט דער שטאָט.

דאָס מוז בעטאָנט ווערען.

פ. ס.

היטלער רעדט וועגען געוויסען פון דייטשען פאָלק

„די קעפּפע ווערדען ראָללען" — דער דאָזיגער זאַץ איז ערשט אויף דער צונג פון אַלע היטלער-לייט. וועלען די נאָהענטסטע וואַהלען צום דייטשען רייכסטאַג נישט געבען היטלער'ן די מעגליכקייט איבערצונעמען די מאַכט אויף אַ לעגאַלען אופן, דאַן וועלען אָנגעווענדעט ווערען די מעטאָדען, וועלכע ענטהאַלטען זיך אין דעם אויבענדערמאָנטען זאַץ.

און „די קעפּפע וועלען ראָללען" כדי עס זאָל אָפּהאַלטען אַ נצחון „דאָס געוויסען פון דייטשען פאָלק", היטלער האַלט. אז ביי די הייגטיגע פאַרהעלטענישען רעפּרעזענטירט ער די מיינונגען און אָנשויאונגען פון דעם ריזיגסטען טייל פון דייטשען פאָלק. דער איינגעוואַנדערטער עסטרייכער, וועלכער האָט נאָך ביז נישט לאַנג אפילו נישט געהאַט קיין דייטשע בירגערשאַפט, האַלט, אז ער איז דער „געוויסען פון דייטשען פאָלק".

און דאָס דאָזיגע געוויסען זאָגט צוויי זאַכן: דער ווערסאַלער טראַקטאַט איז דייטשלאַנד אָנגעוואָרפען געוואָרען דורך די זיגרייכע מלוכות און האָט איהר אויך בעלאַסטעט מיט דער פאַראַנטוואָרטליכקייט פאַר דער בלוטיגער וועלט-מלחמה. דער טראַקטאַט מוז דעריבער פאַר יעדען פּרייז אַנולירט ווערען;

די דייטשע רעוואָלוציע פון יאָהר 1918 איז געווען אַנ'אוממאָראַלישע און אַנטינאַציאָנאַלע. די ווייטמאַרער קאָנסטיטוציע, וועלכע האָט בעדאַרפט בעפעסטיגען דעם נייעם רעפּובליקאַנישען רעזשים, איז אַ שאַפונג פון פרעמדע עלעמענטען פון דייטשע שונאים.

און דעריבער מוזען די דאָזיגע ביידע פונדאַמענטען, אויף וועלכע עס האָבען זיך באַזירט די אינערליכע און אויסערליכע בעציהונגען אין דייטשלאַנד, וואָס גיכער געשטירצט ווערען.

אַזוי פאָדערט דאָס געוויסען פון דייטשען פאָלק.

איז טאַקע דאָס היטלער-פּראָגראַם אַזוי געשיקט קאָנסטרואירט, אז אַלע מענשען מיט אַנ'אונרוהיגען און אונרייגעם געוויסען געפינען אַנ'אָרט אין דעם דאָזיגען לאַגער. דער עקסטרעמער נאַצ. שאָוויניזם בעפרידיגט טיילוויז די דייטש-נאַציאָנאַלע און די אַלע, וועלכע טראַכטען וועגען נקמה און רעוואַנש; דער ראַדיקאַלער סאָציאַלער פּראָגראַם בעפרידיגט אַ בעדייטענדען טייל פון די פאָדערונגען פון די אַרבייטער-מאַסען, ווי אויך די אויסגעשפּראָכענע דייטשע אַנטיסעמיטען, וועלכע ווילען די דאָזיגע „סאָציאַליזאַציע" און נאַציאָנאַליזאַציע" אַנווענדען קודם-כל לגבי יודען. אַזוי ענדליך דער כלומרשט אַנטיקלעריקאַלער כאַראַקטער פון היטלערס פּראָגראַם בעפרידיגט די שטימונגען פון די דייטשע נאַציאָנאַליסטישע פריידענקער און אַטעאיסטען. צו דעם דאָזיגען פּראָגראַם פון „כל טוב" קומט נאָך צו דער אָפענער פלירט פון היטלער'ן מיט די געוו. האָהענצאָלערן-קרוינפּרינצען, וואָס גיט האָפנונג די מאָנאַרכיסטען, אז היטלער וועט זיך נישט שטאַרק אַנטקעגענשטעלען דער רעסטאַווירונג פון דער האָהענצאָלערן-דינאַסטיע.

עס איז גאַנץ וואַהרשיינליך, אז ביים פאַרווירקליכען דעם פּאָזיטיווען פּראָגראַם וועלען זיך די אַלע אָנהענגער פון דעם „קאָנסאָלידירטען" היטלער-פּראָגראַם צווישען זיך צערייסען און די היטלער טשערדע וועט פאַרוואַנדעלט ווערען אין אַ סטאַדע צעיושעטע וועלף, וועלכע וועלען זיך געגענזייטיג אויפפרעסען, אָבער דערווייל אויפ'ן וועג צו אַ היטלערישען דייטשלאַנד גהען די אַלע געגענזייטיגע עלעמענטען אין געשלאָסענע רייהען.

און דער אַלטער לץ און לאַקיי פון די האָהענצאָלערן-דינאַסטיע זיצט ביי זיך אין שלאָס און שפּינט זיך זיינע פּלענער. ביי איהם, דעם טרייען אָנהענגער פון ווילהעלמען זענען ברינינג-פאָן פּאַפּען-היטלער נישט מעהר ווי עטאַפּען צו דער רעסטאַווירונג פון דער דינאַסטיע, וועלכע האָט חרוב געמאַכט אייראָפּע אויף צעהנדליגער יאָהרען מיט איהר לאָזונג פון איבערגעטריבענער גאווה „דייטשלאַנד איבער אַלעס".

און פּונקט ווי אין די צייטען פון די רעפאָרם-מלחמות האָבען די גייסטליכע געפּרובט עקזאַלטירען די מאַסען מיט סעקטאַנטישע בלוט-דורשטיגע לאָזונגען, קומען היינט אין דייטשלאַנד אין דער תקופה פון אַלגעמיינער שנאה און מענשען-האָס נייע נביאים, פּאָליטישע שאַנטאַזשיסטען און עקזאַלטירען די מאַסען מיט נייע לאָזונגען: אַ טויט דעם ווערסאַלער טראַקטאַט, אַ טויט דער ווייטמאַרער קאָנסטיטוציע, אַ טויט די יודען". די דאָזיגע לאָזונגען דאַרפען עס אויפריכטען דייטשלאַנד, רעסטאַווירען די דינאַסטיע און שאַפען אַ נייע אייראָפּע.

עס איז אפשר דער איינציגער מאָמענט אין דער געשיכטע, ווען שאַנטאַזש, משוגעת און שוואַכזיניגקייט געהען איבערבויען די מענשהייט.

א. צינצינאַטוס.

ווי העריאָ איז געוואָרן אערד-אייגנטימער

ער האָט ביז איצט נישט פערמאָגט קיין איין שטיקעל באָדען אין פראַנקרייך — האָבען איהם די רעפּובליקאַנער פון עפּינאַל געגעבען אַ מתנה

העריאָ איז געוואָרען זייט עטליכע טאָג אַנ'אייגענטימער פון א שטיק באָדען אין ווערמאָנט (וואָזש). די ערד איז איהם נישט געקומען בירושה נישט פון זיין טאַטען, נישט פון זיין זיידען, נאָר פון „רעפּובליקאַנישען פערבאַנד פון עפּינאַל", וועלכע האָט איהם די מתנה אונטערגעטראָגען כדי ער זאָל כאָטש ווערען א שטיקעל ערד-אייגענטימער אין פראַנקרייך. דאָרט אין ווערמאָנט ליגען בעגראָבען זיינע אור-עלטערען. דער פּרעמיער העריאָ האָט איבער פיל קרובים אין יענער געגענד. די משפחה העריאָ איז דאָרט זעהר פערשפּרייט.

דער דעפּוטאַט פון וואָזש מאַרק רוקאַר האָט דערצעהלט פאָלגענדעס אום דער אָריגינעלער מתנה.

— איינמאָל – האָט ער דערצעהלט – האָב איך געגעסן מיט'ן פּרעמיער העריאָ אין רעסטאָראַן פון שאַמבר. ער האָט מיר אויסגעוויזען צו זיין זעהר געערגערט פון דער פּרעסע-קאַמפּאַניע, וואָס האָט איהם פאָרגעשטעלט פאַר א רייכען אייגענטימער.

— ס'איז נישט אמת! – האָט זיך העריאָ געקלאָגט – איך האָב נישט אין גאַנץ פראַנקרייך קיין איין שטיקעל באָדען, קיין איין שטיין.

עטליכע טעג שפּעטער איז דער דעפּוטאַט רוקאַר געזעסען אין עפּינאַל צווישען די מיטגלידער פון רעפּובליקאַנישען פערבאַנד. ער האָט שוין געהאַט בדעה צוצוטראָגען העריאָ אַ מתנה, און ער האָט וועגען דעם מיטגעטיילט דעם פערבאַנד.

— לאָמיר איהם געבען דאָס הויז – וואָס זיין זיידע איז געשטאָרבען! – האָט איינער פאָרגעלעגט.

אַלע זענען געווען איינשטימיג, אָבער עס זענען ענטשטאַנען געוויסע שוועריגקייטען און עס איז בעשלאָסען געוואָרען צו קויפען דעם באָדען, וועלכער געפינט זיך 50 מעטער ווייט פון דעם הויז. מ'האָט דאָרט אוועקגעשטעלט גראַניטען פון וואָזש און איהם פערפלאַנצט מיט בוימער.

די מתנה איז איבערגעגעבען געוואָרען דעם פּרעמיער העריאָ, וועלכער האָט די ידיעה אויפגענומען מיט א קלוגען שמייכעל.

— אין גיכען הייסט עס – האָט ער זיך אָנגערופען – וועל איך דאַרפען צאָהלען ערד-שטייער – און ער האָט פעררויכערט זיין „לעגענדאַרע" פּיפקע.

אַזוי איז ער געוואָרען אַנ'ערד-אייגענטימער אין פראַנקרייך.

DR. MED. J. LUBICZ

כירורג-אָרטאָפּעד

פּאָלודניאָווא 9, טעל. 183-17

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,

פאַרקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער

אייגענע פּראַצאָווניע פון זעמפלינע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען ווי: זיקלאַדקעס אויף פּלאַטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גאָרסעטען א. אז. וו.

נעהמט אָן פון 2.30 ביז 4.30 נאָכמיטאָג

אַ רעוואָלוציע אין דער קאָסמעטיק!
אונגעוועהנליכע רעדוקציע פון אלע פרייזען

אין דער איינציגער קאנקורענץ-פערפומעריע פון דער פירמע

י. דרוקער, 5 זאוואדזקא 5

טעלעפאן 17592

וואס בעווייזט דעם רייכסטען אויסוואהל פון די נייעסטע פאריזער פערפומען, ווי אויך די פיינסטע ערשטקלאסיגע פודערן, טואַלעט-זייפען אז"וו

Perfumerja J. DRUKIER

מיט אכטונג
ZAWADZKA 5
TEL. 175-92

באמערקונג: ענגראָסיסטען בעקומען ספעציעלען ראַבאַט.

איבערגעפאהרען א יודיש מיידעל

(א) אויף ראַקיטשינער שאָסע איז איבערגעפאהרען געוואָרען דורך אַן אויטאָ די 17-יאָהריגע לאה בערלינער פון ראַקיטשינער 12. א שווער-פערוואונדעטע האָט מען זי אָפגעפיהרט אהיים.

א יודישע אַרבייטערין שווער-פערוואונדעט ביי דער אַרבייט

(2) אין דער פאַבריק פון דער פירמע „טעפער" (אָגראָדאָווא 9) האָט זיך ביי דער אַרבייט צושמעטערט די פינגער פון דער לינקער האַנד, די אַרבייטערין ש. רובינשטיין (פאָמאָרסקאַ 41).

זעלבסט-געריכט פון פויערטעס איבער א יונגע מוטער, וואס האט דערטרונקען איהר קינד

(א) אין דאָרף וואַליצע קאַלישער קרייז, האָט די 20 יאָהריגע מאַריאַנגאַ מיעזשוויצקאַ דערטרונקען איהר ניי-געבוירען קינד.

די פויערטעס, וועלכע האָבען זיך וועגען דעם דערוואוסט, האָבען די פערברעכערישע מוטער אריינגעוואָרפען אין דעמזעלבען סטאַוו.

מיט גרויס מיה איז דער פאָליציי געלונגען זי אפצוראַטעווען און. . אריינזעצען אין טורמע.

פון „פילהארמאניע"

היינט געהט „דעם בעקער'ס טעכטערל" צום 10-טען מאָל. מיטן אנטייל פון מרים קאראלאווא.

נאך-סעזאָן-אויספערקויף אין קאנסום ביי דער „ווידזעווער מאנופאקטור"

די סחורות, וואָס ווערען געקויפט אין איינציגען וואַרען-הויז אין אונזער שטאָט קאָנסום ביי דער ווידזעווער מאַנופאַקטור, ראַקאַטשינער 54, צוזאַהר מיט די טראַמווייען 10 און 16 האָבען שוין זייער בעשטימטע מארקע, סיי אין דער הינזיכט פון קוואַליטעט, סיי צוליב די אויסנאַמס-ביליגע פרייזען. אַ סענסאַציע פאַר די לאָדזער איינוואוינער וועט זיין דער פאַקט, אז פון מאָנטאַג דעם 25 יולי פראָקלאַמירט דער קאָנסום אַ נאָך-סעזאָן-אויספערקויף צו אונגעוועהנליך ביליגע פרייזען.

ס'איז גאַר קיין צווייפעל נישט, אַז פון מאָרגען אָן, וועלען אַלע לאָדזער איינוואוינער זיך שטופען אין די שעהנע זאַלען פון קאָנסום, כדי פאַר כמעט בחנם צו בעזאָרגען זיך מיט די פיינסטע סחורות ווי: טישטיכער פאַר גערטנער, באָר-האַנד-טיכער, ליילעכער, ספאָרט-העמדער א.א.וו. אויך זעמטליכע אַנדערע אָבטיילונגען פון קאָנסום זענען רייך פערזעהען.

היינט—די גרויסע גארטען-פערוויילונג לטובת „בית היתומים" אין העלענאוו

היינט קומט פאָר אין „העלענאָוו" די גראַנדיעזע גאָרטען-פערוויילונג לטובת דעם יתומים-הויז זגערזשער 40.

ס'איז איבריג צו דערמאָנען די נוצען פון דער דערמאָנטער אינסטיטוציע פאַרן יודישען יתום, דעריבער איז זיכער, אַז די היינטיגע פערוויילונג וועט האָבען דעם געווינשטען ערפאָלג בפרט נאָך אַז דער פראָגראַם איז פערשידענאַרטיג איינגעאָרדענט.

אויבער-קאנטאר משה קוסע-וויצקי אין „העלענאוו"

דער אויבער-קאַנטאָר פון דער וואַרשאַווער סינאַגאָגע ה' משה קוסעוויצקי טרעט אויף מיט איינאַיינציגען קאָנצערט דינסטאָג, אָווענד אין „העלענאָוו" ביי דער בעגלייטונג פון לאָדזער סימפאָנישען אָרקעסטער.

דאָס פראָגראַם פון קאָנצערט בעשטעהט פון נאָך-נישט געזונגענע אין לאָדז רעליגיעזע תפלות, יודישע פאָלקסלידער און אָפערן-אריעס.

פון „סקאלא"-טעאטער

היינט זונטאָג ווערט געשפילט „ראַספוטין" מיט בערטא גערסטען אַלס צאַריצא. עס בעטייליגט זיך דער גאַנצער אַנסאַמבל און אַ ציגיינער כאָר.

ראדיא-פראגראם
זונטאג, דעם 24 יולי

9,45 טראַנסמיסיע פון 1-טען אולאַנער-פולק אין אויגוסטאָוו, 11,58 צייט-סיגנאַל, 12,10 מעטעאָראָלאָגישער קאָמוניקאַט. 12,15 מוזיקאַלישער פריהמאָרגען, 3,25 קאָנצערט, 3,40 „ראַדיאָ-וואָך פאַר יוגענד". 3,50 רעפעראַט פאַר דערוואַקסענע קינדער, 4,05 גראַמאָפאָן - פּליטען, 4,45 אינטערעסאַנטע ידיעות, 5,00 קאָנצערט, 6,00 רעפעראַט, 6,20 טאַנץ - מוזיק. 7,15 פערשידענעס, 7,35 פּאָסט-קעסטעל, 7,50 ספאָרט - ידיעות פון לאָדז, רעפּערטואַר פון די טעאַטערן, 8,00 פּאָפּולערער קאָנצערט, בעת דער פויזע ליטעראַרישע פערטעל - שעה, 9,50 ספאָרט - ידיעות פון דער פּראָווינץ, 10,00 טאַנץ - מוזיק, 10,40 מעטעאָראָלאָגישער קאָמוניקאַט פאַר לופטפליהער, 10,45 ספאָרט-ידיעות פון וואַרשאַ, 10,50 טאַנץ-מוזיק.

וואַרים-בעדער אין אלטען א"י

(ענדע פון דער 6-טער זייט)

זיין רבי'ן. ר' יוחנן האָט זיך געכעסט, און געפרעגט: אורייתין כשרה ובנתיין לא כשרה? (אונזער תורה איז כשר און אונזערע טעכטער זענען נישט כשר) ער האָט נעמליך אַרויסגעפיהלט אַז ר' זעירא איז פון אַ מיוחסדיגער משפחה פון בבל, האָט נישט קיין חשק צו בעפלעקען זיין יחוס מיט אַ טאָכטער פון אַן איינוואוינער פון אַ וואַרים-באָד. דער פאָטער פון ר' חמא בר חנינא האָט אויך פערבאָטען זיין זוהן צו נעהמען אַ טאָכטער פון חמת גדר א.אַ.וו.

איבער דער אָפשטאַמונג פון די הייסע קוואַלען זאָגען אַרויס די אַלטע יודישע וועלען זעהר יואוב דערליכע מיינונגען. אינ'ם אַלטען ספר חנוך ווערט געזאָגט, אַז טיף אונטער דער ערד ווערען געמ'ם ופּ ז אין פליסיגע מעטאַלען די נפילים (פונ'ם הימעל אַראָפּ געפאַלענע מלאכים, וועלכע האָבען געזינדיגט מיט מענשען-טעכטער), און פון דאָרט דריקען זיך דורך די קאָכעדיגע וואַסערען ביז צו דער ערד-אויבער פלאַך, מיטרייסענדיג מיט זיך טיילען פון מעטאַלען און שוועבעל, די מלכים און שרים, וועלכע באָדען זיך אין די וואַסערען, כדי צו היילען דעם גוף דאַרפען געדענקען, אַז זיי זאָלען נישט דאַביי פערברענען זייער נשמה און פאַלען אין גהינום. אַ עהנליכע מיינונג געפינען מיר אינ'ם תלמיד, שבת דף ל"ט, וועגען חמי טבריה: דחלפי אפתח דגיהנום חייגו, די הויכע טעמפעראַטור פון די חמי טבריה קומט דערפון, וואָס זיי ציהען פערביי די טויערען פונ'ם גהינום, ס'איז פערהאַן אַ סברא, אַז מיט די ווערטער האָבען די גרויסע יודישע מאָראַליסטען צום אויסדרוק געבראַכט זייער קריטישע מיינונג איבער דעם אויסגעלאַסענעם לעבען וועלכע ברענגען דעם מענשען אינ'ם גהינום.

עס שטעלט זיך אַרויס אַז וואַרים-בעדער איז נישט קיין ערפינדונג פון דער נייע רצייט און אַפילו דאָס לוסטיגע לעבען דאָרט מיט פלירטעווען און כדומה, איז אויך נישט קיין נייעס, אונזערע עלטער עלטער-זיידעס צוריק מיט טויזענדער יאָהר האָבען דאָסזעלבע געקאָנט. די לעבע-מענער פונ'ם היינטיגען דור האָבן נישט מיט וואָס שטאָלץ צו זיין.

קויפט ביי אונזערע אנאנסען-געבער

Zawodowe Kursy Kierowców Samochodowych
FR. GRĘTKIEWICZA
w Łodzi, Piotrkowska 111, tel. 175-35

ערעפענען דעם ערשטען אין פוילען ספעציעלען
מאטאציקל-קורס פאר דאַמען און הערען.

דער אונטערריכט אויף מאָטאָרען סאָלאָ און מיט אַ וועגעלע. אינפאָרמאַציעס ערטיילט און איינשרייבונגען נעמט אָן די קאַנצעלאַריע פון דער שולע פון 9 פריה ביז 8 אָווענד.

ר' עטשניצע
פון דאקטוירים-ספעציאַליסטען
17 זגיערזשער 17,
טעלעפאן 116-33

ס'נעהמען אָן דאָקטוירים פון אַלע ספעציאַליטעטע ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק, ד"ר יוסטמאַן, ד"ר מ. קאַנטאָר, ד"ר ציעגע, ד"ר ראַקאָווסקי, ד"ר ראָזענצווייג, ד"ר רוזשאַנער, ד"ר וויינבערג, ד"ר סטופּעל. צאָהן-ארצט גראַדזיענטשיק-קראַשיאַוואַ ווי אויך וויזיטען אין שטאָט.

רענטגען-בעשטראַלונגען, קוואַרץ, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע און ערצטליכע אַנאַליזען.

קויפט נור פון די 1-טע קוועלע

גרויסער אויסוואַהל

שפּאַצירוואַגענס
אייזען - ניקעל-
בעטען
מאַטראַצען
ספּרענזשינאָווע „Patent"
ווילשמאַטשקעס אַמעריקאַנער
צו בעקומען אין פאַבריקס-לאַגער
„DOBROPOL", Łódź
Piotrkowska 73 (אין הויף)

אלע דארפען וויסען
אַז די פירמע
פערדער זגערזשער 7
לוטאָמיערסקאַ 2 און זגערזשער 20
איז די איינציגע קוועלע, וואו מען קריגט אַמביליגסטען צו קויפען
דאַמען- און מענער-היטען
פון די נייעסטע פאַסאָנען און מאָדערנסטע קאָלירען, און גלייכצייטיג ווערט אָנגענומען צו איבערפאַסאָנירען מענער- און דאַמען-היטען פון גאַר אַלט אויף גענצליך ניי און אַלעס צו ביליגע פּרייזען און רעעלע בעהאַנדלונג.
געדענקט די אַדרעסען!

SANATORJUM „PALACE"

פאַר דערוואַקסענע און קינדער
אין כעלמי (הינטער לאָדז)
נעמט אָן אַלעראַרט קראַנקע און רעקאָנוואַלעסצענטן.
אויפזיכט פון דאָקטוירים-ספעציאַליסטען.
הייל-בעדער. מאַראַסטען צו זון-לופט-בעדער. וועראַנדעס פאַר לעזשאַקעס. הייל- און אָטעם-גימנאַסטיק. טעניס-שפּיל און אַנדערע פערוויילונגען. — לויפענד וואַסער אין די ציטערן, שעהנע געגענד אין סאָסנאָווע וואַלד.
אידעאַלע אברוה-בעדינגונגען.
Dyrektor
Dr. RAKOWSKI. 3057

דר. מעד. בערמאן
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07.
ספעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און געשלעכטס-קראַנקה. מענער-שוואַכע בעהאַנדלונג.
נעהמט אָן פון 8—11 פריה און פון 4—8 אָווענד, זונטאָג פון 9—1 בייטאָג.
פאַר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע-פרייזען.

Dr. med. REICHER
פאלודניאווא 28, טעל. 20193
ספעציאַל-אַרצט פאַר מענער-שוואַכע-בעהאַנדלונג
צוריקגעקעהרט.
נעהמט אָן פון 8 — 11 פריה און פון 5 — 8 אָווענד
זונטאָג און יום-טובים פון 9 — 1 בייטאָג.

Dr. Z. Rakowski
ספעציאַליסט פאַר אוירען-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקהייטען
11-טען ליסטאָפּאַד 9
(קאָנסטאַנטינער), טעלעפאָן 127-81
שפּרעכשטונדען פון 10—12 און 5—7, נעהמט אויך אָן און לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10—12.

Dr. med. Ziomkowski
הויט-, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקהייטען
6-go Sierpnia 2
נעהמט אָן פון 8 ביז 8.30 פריה, און 2—4 נאָכם. און פון 7.30 ביז 9 אָווענד. זונטאָג און יום-טוב פון 10—1 בייטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

Dr. med. Haltrecht
ספעציאַל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 10, טעל. 245-21
נעהמט אָן פון 5—9 אָוו., זונטאָג פון 10—1 בייטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע - פרייזען.

Dr. med. W. Eychner
אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען
וואוינט איצט 4 צעגעלניאַנאַ 4
(נעבן קינאָ „טשאַרי") טעל. 134-72
נעהמט אָן פון 2½ - 4 און פון 7 - 8 אָווענד

בוכפיהרונג

פיהרט אייז, פיהרט און ערלעדיגט אלערליי בוכהאלטעריש-ארבייטען געגען נישט קיין גרויסען אפצאהל

ביורא „Poljus"

אבטיילונג פון בוכהאלטעריש-עצות
לאדז, פיעטריקאווער 82, טעל. 184-39.

קליינע אנאנסען
1 זלאטי
פאר א אנאנס ביז 15 ווערטער

פריוואטע פאסטענס

אכטונג, שטעפער-געזעלען! ס'ווערען געזוכט א קוואליפיצירטער ריכטעווער, ווי אויך א פאמאצניק-ריכטעווער ביי ש. לעמעל, באזארנא 10.

א קוואליפיצירטע קראפט-שפולערין צו וויגאניע און א קוואליפיצירטער אבערלאק-נייהער, ווי אויך א קוואליפיצירטע רעפעזירקע קענען זיך מעלדען פאמארסקא 60, ביי מאיר קוואשניעווסקי, 2. שטאק. 4476

א שטוהלער (רין) צו אמעריקאנער מאשינען ווערט געזוכט. :–: פראנציסקאנער 41, אין דער שטרימף-פאבריק. 4469

Poszukiwany samodzielny fachowiec(czyni) do wyrobów krawatów. Oferty do adm. pisma sub „krawat". 4468

קויף און פערקויף

א קעטעל-מאשין אין גוטען צושטאנד מיט אלע אפאראטען, א 16-ער איינגרייפער צו פערקויפען. קאנסטאנטינער 66. פאנצנער. 4475

לאקאלען

צו דינגען און פערדינגען פערשידענע וואוינונגען אין אלטע און אין נייע הייזער מיט אלע בעקוועמליכקייטען אויף מאנאטליכע דירה-געלד, געוועלבער, געשעפטס- און פאבריקס-לאקאלען. מעבלירטע צימערן, הייזער, ווילעס, פלעצער און פערשידענע פרייזען. יעדער קויפט און פערקויפט. נאר דורך דער ביורא לאקום", וואס ערלעדיגט פינקטליך און סאליד. אינפארמאציעס אהן בעלוינונג. פיעטריקאווער 62, פראנט, 2. שטאק, טעל. 15-166, טעטיג פון 8 פריה ביז 8 אווענד.

דאס פערמיטלונגס-ביורא „לאקום", פיעטריקאווער 62, פראנט, 2-טער שטאק, טעל. 166-15 זוכט פערשידענע פאבריקס-לאקאלען מיט וואר-שטאטען און אהנע, ווי אויך מיט טריקאטאזש, שטרימף און קאטאן-מאשינען. ס'ווערט אויך געזוכט געוועלבער, פערש. געשעפטס-לאקאלען, פראנטאווע און נישט פראנטאווע, אויך פאבריקס-רוימען (אהן מאשינען). קען אויך זיין גאנצע געביידען. דאס אויבענדערמאהנטע ביורא איז טעטיג פון 8 פריה ביז 8 אווענד.

זאפארט איבערצוגעבען א געוועלב מיט א שטוב און קוך אין א זעהר גוטען פונקט געאייגנעט אויף יעדען האנדל. צו ערפארען קילינסקיעגא 141 אין פרוכטען-געוועלב. 4406

ביליג איבערצוגעבען 2 שטיבען מיט א קוך און א באלקאן, פראנט, 1-טער שטאק, פון דער אלטשטאט ביז'ן באלוטער מארק. אפערטען אונטער „A" אין אדמיניסטראציע.

א באלקאנאווע שטוב מיט א קוכע פערדינגען אויף זשע ראמסקיעגא 34, וו. 9. פראנט, 1 ער שטאק 4471

---

2 צימער, פראנטאווע, עס קען זיין עגצעל פאר א יונג פארפאלק אדער א פראצאווניע איבערצוגעבען. 11 ליסטאפאד 45, וו. 6. 4465

פערשידענעס

ס'ווערט געזוכט א שותף מיט 20,000 זל. צו אנ'איינגעפיהרט געשעפט און פאבריק. פרנסה בעזיכערט. אפערטען אין אדמ. אונטער „H".

Wspólnik z kapitałem do Zł. 20.000 do kompletnie urządzonej i dobrze wprowadzonej mechanicznej fabryki pończoch poszukiwany. Oferty sub „217" do adm. Najer Folksblat na 24.7. 4474

Do wydzierżawienia lub sprzedania kompletnie urządzona mechaniczna fabryka pończoch. Oferty sub „93" do adm.

די איבערגעבליבענע אין א קליינער צאהל סחורות, ווי:

טישטיכער פאר גערטנער
אין א גרויסען אויסוואהל און שעהנע מוסטערן

נאז-טיכלעך
אין שעהנע מוסטערן און פערשידענע סארטען

באד-האנטיכער
צום געזיכט און פאר דער קיך

ליילעכער
אין 3 פערשידענע קוואליטעטען

ספארט-העמדער
אין די נייעסטע מוסטערן און אין בעסטער אויספיהרונג

קען מען בעקומען

צו בעדייטענד פערקלענערטע פרייזן
אויף אונזער

נאך-סעזאן-אויספערקויף

פון מאנטאג, דעם 25-טען יולי.

KONSUM
PRZY „WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE" S.A.
ROKICINSKA 54. Dojazd Tramwajami 10 i 16
4462

עלטערן!

בעפאר איהר פערשרייבט אייער קינד אין חדר צום נייעם שול-יאהר 1932–33 בעזוכט דאס

חדר „תורה ודת"
עם גן-ילדים
פל. וואלנאשטשי (נייע שטאט) 6

בעקענט אייך מיט זיין סדר הלמוד און אופן פון ערציהונג, וועט איהר זעהן, דאס „תורה ודת" איז דאס איינציגע מוסטערהאפטע ערציהונגס-אנשטאלט פאר אייער קינד סיי אין למודי קודש, סיי אין למודי חול.

אינפארמאציעס און איינשרייבונגען פון נייע תלמידים פון 10–1 טעגליך. קינדער פון 4 ביז 8 יאהר ווערען אהיימגעפירט דורך א ספעציעלן מענש.

Dr. med.
Z. Datyner
אוראלאג
ספעצ. ארצט פאר בלאזן נירען און אורין-קראנקה.
פיראמאווישא 2, טעל. 148-95.
נעמט אן פון 6–8 נאכמ.

שייטלען
– מיט –
פאריזער שרינדען
ווי אויך
פערטיגע שייטלען
ווערענערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעארבייט
און אנדולאציע
צו ביליגע פרייזען
ביי קערש,
סקווערצאווא 15.

„SANATO"

בירורגיש-וועכנעריז-אנשטאלט
אגראראווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאס

גינעקאלאגיש-וועכנעריז-אבטיילונג

ד"ר מעד. ש. אייגער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד. רייטלער-סוריאנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער

פרייז פון א געבורט
אין 2-טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.

אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פאלאסאוו כירורגישע אפטיילונגען ד"ר מעד. ס. סאנטאר.

כעמיש-
באקטעריאלאגישע
לאבאראטאריע
פון מאגיסטער

ב. שאץ
פיעטריקאווער 37
פראנט, 2 שטאק.
אנאליזען פון קאל, אורין בלוט און אנד.
מעסיגע פרייזען.

ביליגער ווי איבעראל

אויפ'ן זומער-סעזאן פעלד-בעטלעך פון אייגענער אויספארבייטונג, לעזשאקעס, האמאקעס, קינדער-בעטלעך, אייזערנע צו-לייג-בעטלעך, מאטראצען. ספארט-וועגעלעך צו פאבר קן - פרייזען שמפפעהלט

KRAJOWA CENTRALA ŁOZEK
66 Piotrkowska 66

זאדערט איבעראל די בעוואוסטע פעלד-בעטען מיט דער פירמע „CENTRA"

בעמ.: כ'בארג אויס בעטלעך אויף זומער-וואוינונגען

יעדער איינציגער

האט זיך איבערציינגט, אז פאר

מעבעל

דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען או"וו צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאן שענקעוויטש 23
טעלעפאן 191-00.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען געניצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

וויכטיג פאר לאדז און פראווינץ!

מצבות פון 30 זל. אן

ביז צו די טייערסטע גראניט-דענקמאלען

פיהר איך אויס ביליג און סאליד. אויף וואונש בעזוך איך די ג' קונדשאפט אויך אויף דער פראווינץ קומט און איבערציינגט אייך!

מיט אכטונג פירמע „GRANIT",
לאדז, פאמארסקא 39. 8138

א הייל-אנשטאלט

פאר אוירען, נאז, האלז און אטעם-קראנקהייטען פון

Dr. Z. RAKOWSKI
איז בעלמי (היגטער לאדז)

נעהמט אן אנמעלדונגען אויף צו זיין און אפעראציע, הילף. – פיזיקאלישע היילונג, הייל-בעדער, זון-לופט בעדער, הייל- און אטעם-גימנאסטיק.

צו ערפאהרען אויפ'ן ארט אדער 11 ליסטאפאד 6 טעל. 127-81 8981

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט. אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס איז גוף פאר הויסערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאפ און עס פאלט אריין אין דעם פיס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטארבליך. ספעציעל געגענע הייל-באנדאושען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסארען מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר

דאקטאר בראכירורגיער בעווייזען זיכער דאס שווערסטע און געפעהרליכסטן ברוך. אויך פאר הויקערס, לייזונגען מיט הייל-נארטעטען און אפאראטען פאר פערקרומטע פיס און פלאטע-פיס, ספעציעלע איינלאגען אין די שיך קינסטליכע גוטענע פיס און הענד, גוטענע זאקען, פאר די גרעסטע קראנקע ארטען. עמפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.

ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT, Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10, tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג. די פלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר באראנטש, פראפ. ד"ר י. מאריש-לער, פראפ. ד"ר בר. קיפלאנאווסקי און אויך אנדערע.
מיר נעהמען אויף אן פערזענליכע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דעם ה' ד"ר. י. ראפאפארט, דעם ספעציאליסט פון דער הייל-ארטאפעדיע, וואוינהאפט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10, דאנק איך הערצליך פאר'ן אפראטשוען מיין קינד פון א שווערער פערקריפלונג (פאראליזש פון די פיס) דורכ'ן פערלעגען א ספעציעלען הייל-ארטאפעדישען גארסעט לויט זיין מעטאדע. דאס קינד איז איצט געזונט און געהט אין גלייך.

(–) Szklarowie.

אבאנעמענטס-פרייז ... אין לאדז – 5 זל. א חודש מיט ... – 8 זל.
... ביי טאג ... 40– ... 60– ... 4 ... 12– ... 18– ... 8 ...
... 100 ... 10– ...
... „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. ...
... i druk. „Najer Folksblat". ...